

Vukić PULEVIĆ (Podgorica)

Dukljanska akademija nauka i umjetnosti

**FITOTOPONIMI I ZOOTOPONIMI U
TOPONOMASTIČKIM RADOVIMA RADOJKE
CICMIL-REMETIĆ***

Rad predstavlja kritički prikaz monografije *Toponimija Pivske planine* autorke Radojke Cicmil-Remetić, objavljene u Beogradu 2010. godine. Među oko 5000 toponima, zastupljenih na istraživanome području, nalazi se oko 1000 sa statusom fitotoponima i zoootoponima. Ukazano je i na neke greške u nomenklaturnoj identifikaciji biljnih taksona (latinski nazivi), po kojima su imenovani fitonimi.

Ključne riječi: *fitotoponimija, fitonimija, zoootoponimija, crnogorski jezik.*

Toponomastički rad *Toponimija Pivske planine*, autorke Radojke Cicmil-Remetić (2010) po opsegu izvorno sakupljene građe, temeljitoj interpretaciji, korišćenju literaturi, rezimiranim zaključcima (prevedenim na ruski jezik) ima karakter dobro izrađene monografije. Značaj te knjige ogleda se u tome što je obuhvatila jednu izrazito omeđenu klimoregionalnu, etnografsku i govornu cjelinu. Istraživanjima je obuhvaćeno 25 sela Pivske planine, zatvorenih kanjonskim rijekama: Komarnicom, Pivom, Sušicom i Tarom i platinjskim masivom Durmitora. U posebnome prilogu (CICMIL-REMETIĆ R., 2003:323–375) objavila je toponimiju sušednoga sela Crna Gora, te bismo u tom smislu mogli dati i jednu primjedbu: autorka je trebala toponimiju toga sela unijeti u knjigu *Toponimija Pivske planine*, kao podatke iz literature, jer bi na taj način omogućila čitaocima lakši uvid u cjelovitu građu. Pivska planina i selo Crna Gora, koje u novije vrijeme zovu i Mala Crna Gora, čine kompaktnu etničku i govornu cjelinu.

Nije beznačajan ni podatak da je autorka Radojka Cicmil-Remetić rođena baš na Pivskoj planinini, u selu Šarići, te da joj je i majka Pivljanka,

* Knjigu je objavila Srpska akademija nauka i umjetnosti - Odbor za onomastiku, Biblioteka onomatoloških priloga, knj. 1, Beograd, 2010, s. 354. Prilog: 49 fotografija s istraživanoga područja.

iz sela Smriječna (Pivska župa). Za takav rad zavičajna emocija i nostalgija veoma su bitni mentalni podsticaji koji su autorku držali „u tonusu“ i obavezivali je da taj značajni i složeni posao odradi što kvalitetnije. Za lingvistu, toponomastičara i dijalektologa veoma je značajno da, uz formalno školsko obrazovanje, oseća i raspoznaje akcenat zavičajnoga govora, zatim da lakše protumači apelative, etimologiju, prostor koji proučava, etnografske specifičnosti, reljef, floru i faunu, klimu, hidrografiju, legende, oblike jotovanja, odabir informatora po poznanstvu i dr. Sve to bilo je dostupno Radojki Cicmil-Remetić, što se i odrazilo na pouzdanu izvornost sakupljene građe i kvalitet dobijenih rezultata.

Iako Crna Gora i njene naučne institucije nijesu skoro ništa uradile na organizovanim toponomastičkim istraživanjima, ipak „igrom slučaja“ Crna Gora na tome planu nije ostala *terra incognita*. Zahvaljujući poznatim lingvistima iz Beograda i Novoga Sada, inače Crnogorcima, nastali su značajni prilozi iz toponomastike. Takvi su: DRAGOLJUB PETROVIĆ (Nikšićko polje 1966; Gornji Pješivci i Broćanac 1972; Kući 1988), MILIJA STANIĆ (Uskoci 1988), DRAGO ČUPIĆ (Zagarač 1983; Bjelopavlići – više priloga 1970–1994), MITAR PEŠIKAN (Majstori - Lovćen 1985), ŽELJKO ČUPIĆ (Lješkopolje kod Podgorice 1990). Tu su i dva značajna rada: M. PEJOVIĆ (Orasi - Lješanska Nahija 1977/1978) i P. PEJOVIĆ (Ozrinići - Katunska Nahija 1989). Toponomastičku građu iz Crne Gore objavilo je i nekoliko domaćih autora: JELISAVETA SUBOTIĆ (Gornje i Donje Ledenice 1971; Krivošije 1972; Risan 1972), CELIMIR STANIĆ (Škaljari i Muo kod Kotora 1978; Prčanj 1979/1980; Bogdašići, Mrčevo i Kavač u Boki 1987), R. STAMATOVIĆ (Zeta 1994), BOŽIDAR ŠEKULARAC (Gornja sela -Vasojevići 2008), ALIJA DŽOGOVIĆ (Plavsko-gusinjsko područje 2009), MARKO CAMAJ (Malesija 1986, 1995). Parcijalni podaci iz toponimije Crne Gore mogu se sresti još i u dosta drugih publikacija (etnografskih, geografskih, zavičajnih i dr.). Po opsegu istraživanja i načinu interpretacije iznad svih pomenutih radova stoji monografija *Toponimija Pivske planine* autorke RADOJKE CICMIL-REMETIĆ.

Dugo su botanički rječnici BOGOSLAVA ŠULEKA (1879) i DRAGUTINA SIMONVIĆA (1959) bili jedina fitonimska literatura na prostorima bivše države Jugoslavije. Početkom sedamdesetih godina dvadesetoga stoljeća počela se na prostorima tzv. srpskohrvatskog jezika intenzivno razvijati onomastika kao posebna lingvistička disciplina. Tada su i nastali specijalistički časopisi *Onomastica Jugoslavika* i *Onomatološki prilozi*, što se odrazilo i na sakupljanje i objavljivanje fitonimske i fitotoponimske građe. Međutim, sve je to bilo uzgredno, uglavnom u sklopu dijalekatskih istraživanja, s rijetkim slučajevima da se etimološki ili na drugi način objašnjava neka fitonimska kategorija. Prvi lingvista koji je u toj oblasti uradio nešto više bila je NADA

VAJS (Zagreb), koja je u periodu 1979–2003 objavila seriju kraćih istoriografskih i teorijskih rasprava, da bi 2003. publikovala obimno djelo *Hrvatska povijesna fitonimija*.

Veći toponomastički poduhvat u Crnoj Gori učinili su VUKIĆ PULEVIĆ i NOVICA SAMARDŽIĆ (2003) knjigom leksikonske forme *Fitonimi i zoonimi u toponimiji Crne Gore*. Značajnu novost u fitonimskoj literaturi predstavlja obimna knjiga *Rječnik bilja – Građa za hrvatsku fitonimiju* (2004) autora STANISLAVA GILIĆA (Rijeka), što je u Hrvatskoj prvo djelo te vrste nakon Šulekova *Imenika bilja* (1879).

Studiju o govoru Pive (i Drobnojaka) objavio je 1940. JOVAN L. VUKOVIĆ, rođeni Pivljanin. Sve važnije osobine toga govora, kako one dijalekatske tako i one koje temelje crnogorski jezik u cjelini, imaju pouzdanu potvrdu u pivskoplaninskim toponimima, što je na više mjesta istakla i dokumentovala CICMIL-REMETIĆ R. (2010:17–24). Tako su ti lingvisti ušli u najuži krug utemeljivača nauke o crnogorskome jeziku: Ono što je lingvistički proučio i objasnio Jovan L. Vuković, na toponimskim primjerima potvrdila je Radojka Cicmil-Remetić.

Na savjesno sakupljenim i lingvistički objašnjenim toponimskim uzorcima CICMIL-REMETIĆ R. (2003:326) je na primjeru durmitorskoga sela Crna Gora konstatovala „visok stepen izvršenosti jekavskog i novog jotovanja“. Kao egzaktne dokaze navodi brojne primjere: **Jovanove Ljestvi, Ljetnja ramena, Vrlino ljetište, Zvljerišta, Đevič kamen, Međeđe ždrijelo, Međeđi dô, Četkova ograda, Proćepovi, Bešedni dô** i dr.

Sve najbitnije specifičnosti crnogorskoga jezika, izražene na prvome mjestu kroz jotaciju i leksiku, u potpunosti su potvrđene na toponimskoj građi sabranoj na Pivskoj planini. To je decidirano naglasila CICMIL-REMETIĆ R. (2010:24) preko „rezultata starog jotovanja pomoću prisvojnog sufiksa -jъ“: **Županj dola, Ivanj dola, Janjča korita, Crepunj dola, Štitanj dola, Vranja gora, Vranjevo brdo, Vranjevina, Kobilje doline** i dr.

Jednako kao i za selo Crnu Goru, CICMIL-REMETIĆ R. (2010:23-24) ukazuje i na visok stepen „novog jotovanja“, što potvrđuju i brojni toponimi oblika: **Đevojka, Đevojačka greda, Đedova gora, Đedove omore, Kudeljina glavica, Međedine, Međeđa glava, Ljesišta, Ljeskov dô, Ljeskovita vlak, Ljeskovača, Ljetišta, Bljelinovac, Bljelibor, Nevljestina greda, Vljetrna kosa, Pljeskovita glavica, Plješčanik, Čepalo, Proćepovi, Četni dô, Četkova njiva, Šćepanica, Šćepanova stijena** i dr.

Veliku potporu rehabilitaciji glasova *ś* i *ž*, kao produkata jotacije, i njihovom opravdanom uvođenju u *Pravopis crnogorskoga jezika*, dala je Radojka Cicmil-Remetić. Na Pivskoj planini i u selu Crna Gora ona nije zapazila

nijedan toponim u kojemu izostaju glasovi *š* i *ž*, ako im je tu prirodno mjesto. To potvrđuju primjeri: *Šedeći kuk*, *Šekilj*, *Šemena dolina/Šemina dolina*, *Šenište*, *Šeništa*, *Šenokosi*, *Šenjake*, *Šenjaci*, *Prišeka*, *Prišenok*, *Prišenokos*, *Babin šekir*, *Pašača*, *Paši kuk*, *Koža peć* i dr.

U *Toponimiji Pivske planine* stoje i dva karakteristična sinonimska dubleta (str. 259 i 293): „**Pašača/Pasjača**, strane krševite i teško se kose pa više služe za ispašu“ (selo Bezuje) i „**Šenjaci/Sjenjaci**, vale gde su sadevali seno“ (selo Unač). Ovde se otvara pitanje ravnopravnosti dva imena. Ako se pođe od činjenice da je u pivskom govoru jotacija dovršeni proces, onda bi primarnost pripala nazivima **Pašača** i **Šenjaci**, što bi značilo da su sinonimi **Pasjača** i **Sjenjaci** sekundarnoga porijekla, tj. da su „naučeni“ pod uticajem kodifikovanih normi tzv. srpskohrvatskoga jezika. Malo je vjerovatno da su **Pasjača** i **Sjenjaci** reliktni oblici, sačuvani iz vremena prije „novog jotovanja“. Takvi problemi mogu se provjeriti isključivo dodatnim terenskim istraživanjima i na većem uzorku.

Jednu karakteristiku crnogorske ijekavice (str. 272) sačuvali su pivski toponimi oblika: **Prijelaz**, **Jelov prijelaz**, **Lazov prijelaz**, **Pliješ prijelaz**, **Prijelazi**, **Prijevari**, **Prijevorac**, **Prijevari** i dr. To ističemo stoga što neki crnogorski lingvisti nastoje da u crnogorski jezik uvedu ekavske oblike tipa *prelaz*, *rečnik*, *rešenje* i sl., objašnjavajući to „racionalizacijom“ i „praktičnošću“. Zanimljiv je i toponim **Pod-Velikijem brdom** (selo Bojati) koji potvrđuje da je tzv. dugi nastavak kod pridjeva opšta karakteristika crnogorskoga jezika.

Bogatu geografsku terminologiju u Crnoj Gori sakupio je P. A. Rovinski, a istu sintetizovao, protumačio i publikovao lingvista PIŽURICA M. (1980: 245–285). Manje i veće priloge upoznavanju te terminologije davali su još i autori iz različitih oblasti: onomastičari, etnografi, geografi, zatim autori regionalnih i dijalektoloških rječnika, zavičajnih knjiga i dr. Takvih naziva ima još na topografskim kartama, u katastrima, putopisima i dr.

Veliki doprinos sakupljanju i objašnjavanju geografskih termina zastupljenih u toponimiji dala je CICMIL-REMETIĆ R. (2010), kako preko *Rečnika* (str. 143–311), tako i u interpretativnom poglavlju *Geografski termini u toponimiji* (str. 78–122). Morfologiju lokaliteta i karakter pojedinačnih imena sistematizovala je u posebnim poglavljima. Izdvaja nazive „uzdignutih oblika“ (str. 78–82): *bilo*, *val*, *glavica*, *greben*, *grebenarica*, *iskrutina*, *greda*, *kom*, *kuk*, *kljunak*, *plesmo*, *litije*, *rame*, *rape* i dr. Adekvatno tome ističe i nazive „ulegnutih i ravnih oblika“ (str. 82–91): *vala*, *vlaka*, *vrt*, *grlo*, *dô*, *dolovi*, *dolja*, *đatlo*, *ždrijelo*, *kalica*, *korito*, *kutlačica*, *pod*, *podinjak*, *polica*, *progon*, *prodo*, *prodoca*, *prijespa*, *razdolje*, *rupa*, *rupina*, *surdup*, *tavan* i dr. Zatim ima „metafore po obliku i izgledu“ (str. 94–99): *bedro*, *bešika*, *brvno*, *vagan*, *vrata*, *glava*, *glavica*, *grlo*, *zanuglica*, *zaskok*, *jezik*, *lice*, *nugo*, *stožina*, *stolica* i dr.

U „metafore po kvalitetu“ (str. 99–100) ističe: *Dobri dô, Zlodô, Zlokos, Zlostup, Zlokosna prodo, Kurozeb, Ledenice, Milobor, Medeni sat, Slatkovuša* i dr. Ima i „metafora po nameni“ (str. 100–101): *Viganj, Dozivalo, Zagoni, Kolo, Počivala, Tovarni kuk, Sedeći kuk* i dr. Klasifikovala je još i „kulturene toponime“ (str. 110–122) vezane za uzgoj stoke, za obradu zemlje, zatim prisustvo vjerskih i sakralnih objekata u toponimiji. Okarakterisala je i hidronimiju (s. 91–93, ali je ipak najviše pažnje posvetila mikrotoponimima obrazovanim od antroponima (s. 122–142).

U Crnoj Gori geografija i geologija razvijaju se i naučno djeluju preko specijalizovanih institucija: geografija preko četvorogodišnjih studija na Filozofskome fakultetu u Nikšiću, a geologija preko istoimenoga Zavoda u Podgorici. Bilo bi značajno da se u okviru programa rada pomenutih institucija, naročito kroz terenska istraživanja, sakupi i izuči bogata geografska i geološka terminologija, koja je, na prvome mjestu, iskazana i učvršćena u toponimima (oronimima, hidronimima i dr.). Jedan dio geografskih termina, oni koji vjerno oslikavaju geografske oblike i fenomene, treba definisati, usvojiti i standardizovati, kako u javnoj upotrebi tako i u stručnoj i naučnoj literaturi.

Prije više od jednoga stoljeća talijanski botaničar BALDACCI A. (1993) objašnjava i uvodi u naučnu literaturu naziv „doline“, smatrajući da odgovara toj vrsti geografskih oblika. Na isti način treba objasniti i dosta drugih geografskih formi „narodnog porijekla“, koji su u Crnoj Gori neopravdano zapostavljeni i zaboravljeni, a najčešće preko udžbenika i druge literature, kao i preko medija u kojima su zamijenjeni s terminima s drugih teritorija i iz drugih jezika.

Radojka Cicmil-Remetić posebnu pažnju posvećuje fitotoponimiji i zootoponimiji, a preko njih i fitonimima i zoonimima, nastojeći da ih što potpunije prikaže i identifikuje pomoću latinske nomenklature. U tome smislu izdvojila je i posebna poglavlja u prilogu o toponimiji sela Crna Gora, kao i u knjizi o toponimima Pivske planine. Takođe je objavila i dva tematska rada: jedan o fitonimima i zoonimima u toponimiji durmitorskoga sela Crna Gora (2000) i drugi o toponimima zoonimskoga porijekla na Pivskoj planini (2006). Iz istih razloga ta problematika je i nas motivisala da se s nešto više pažnje osvrnemo na botaničku, ili bolje reći florističku, stranu pivske fitonimije i fitotoponimije.

Fitonim *omora* u osnovi je brojnih toponima na Pivskoj planini i u selu Crna Gora. Njih je zabilježila i objasnila CICMIL-REMETIĆ R. (2000:1378, 2003:326, 2010:103 i 254), utvrdivši florističku identifikaciju: „*omora* (*Picea excelsa*)“, čime je definitivno otklonjen jedan fitonimski problem koji je u literaturi dugo trajao i izazivao velike kontroverze. Toponimi s osnovom *omora* nalaze se u zoni četinarskih šuma i odnose se na staništa smrče, a takvi su:

Omora, Gegina omora, Kriva omora, Slomljena omora, Šulova omora, Kod Omore, Omore, Zajedničke omore, Zelene omore, Mašine omore, Miloševe omore, Petrove omore, Plašćića omore, Pod omorama, Omori-ce, Omorić, Omorići, Omornjača, Sirove omore i dr. Da je fitonim *omora* zastupljen i u drugim krajevima Crne Gore, svjedoči više toponima koje su naveli PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. (2003:359–360): **Omore** (Gornja sela – Vasojevići), **Omori-ke** (Kručica i Stabna - Pivska župa), **Omori-ke** (Nikovići – Pivska planina), **Omorina/Omora** (Šekirica – Vasojevići), **Omorine** (Prošćenje – Mojkovac), **Omorske strane** (Dobrilovina – Mojkovac).

Kao što se vidi toponimski uzorak je dovoljno reprezentativan da se o fitonimu *omora* u Crnoj Gori može pouzdano rasuđivati, kako s lingvističkog tako i s flornogeografskog stanovišta.

Slavni botaničar Josip Pančić zapisao je 1876. (In FUKASREK P. 1941:35-45), da je u regionu Durmitora zastupljeno četinarsko drvo *omorika*: “*Omorika* je – tako odgovara moj prijatelj na moje postavljeno pitanje – u Crnim Brdima (Schwarze Bergen) opće poznata, raste u distriktu Drobnjaci i tamo se rastom, korom i češarima vrlo dobro razlikuje od srodnih vrsta“. Pod uticajem velikoga Pančićeva autoriteta, taj podatak o zastupljenosti *omorike* (*Picea omorica*) u Crnoj Gori brzo se raširio kroz evropsku botaničku literaturu (Adamović, Wettstein, Maly, Plavšić, Tregubov i dr.). Sarajevski šumarski inženjer i botaničar Pavle Fukarek ipak je smatrao da te podatke treba provjeriti na terenu, zato se kao student uputio 1934. u durmitorske šume. Godine 1941. u zagrebačkom *Šumarskom listu*, u prilogu posvećenom *omori-ke*, Fukarek definitivno zaključuje da u Crnoj Gori ne raste taj endemični i reliktni četinar. U prilogu daje i skicu areala vrste *Picea omorica*, ali bez durmitorskih „staništa“.

Ono što je FUKAREK P. (1941) zaključio botanički, to je CICMIL-REMETIĆ R. (2010) potvrdila onomastički. Na Pivskoj planini, kao i na širem području Durmitora, fitonimi *omora* i *omorika* isključivo su vezani za smrču (*Picea excelsa*), a ne za endemičnu vrstu *omorika* (*Picea omorica*), čiji se reliktni areal nalazi jedino u dolini rijeke Drine i na planini Tari. Ovđe je došao do izražaja najočigledniji problem homonimije, koji je izazvao ne samo jezičke nedoumice već i goleme fitogeografske probleme, za čije rješavanje je bio neophodan dug period i složena floristička i toponomastička istraživanja. Taj primjer je instruktivan i s metodološke strane, jer potvrđuje činjenicu da se fitonimska i zoonimska onomastika mogu uspješno izučavati samo multidisciplinarno – ravnopravnim sudjelovanjem lingvista i biologa.

Precizno sakupljena, ubicirana i temeljito izučena (etimološki i identifikaciono) onomastička građa može biti pouzdan oslonac i drugim naukama. Ako se radi o fitonimima i fitotoponimima, onda takvu građu koriste botanič-

ke discipline floristika i fitogeografija, na prvome mjestu za provjeravanje i utvrđivanje areala pojedinih vrsta biljaka. To ćemo pokazati na nekoliko fitonimska primjera iz toponimije Pivske planine.

U literaturi o flori Crne Gore za vrstu *crijemuša/srijemuša* (*Allium ursinum* L.) poznat je samo jedan lokalitet: u dolini Perućice na padinama vasojevičkoga Koma (ROHLENA J. 1942:429). Na osnovu toga navoda moglo bi se zaključiti da se radi o vrlo rijetkoj biljci u crnogoskoj flori, ali nije tako. PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. (2003:87 & 438) naveli su 17 toponima oblika: **Crijemuša, Crijemušno osoje, Crijemušni dô, Srijemuša, Srijemuška vlaka** i dr., a CICMIL-REMETIĆ R. (2000:1379, 2003:369, 2010:107, 291, 303) evidentirala je za Pivsku planinu toponim **Crijemuša/Strijemuša** (sela: Bezuje, Crna Gora, Unač, Šarići) i **Crijemušni dô** (selo Barni dô). Svi ti toponimi (lokaliteti) daju sigurne dokaze o mnogo širem rasprostranjenju vrste *Allium ursinum* nego što je to bilo poznato preko botaničkih izvora.

Fitonim *pjevčiči* prvi je (i do sada jedini) u literaturu uveo botaničar Vilotije Blečić (in SIMONOVIC D. 1959:406), kao narodni naziv za vrstu *Rubus saxatilis*. Da je taj fitonim Blečić zapazio u svojoj rodnoj Pivi može da posvjedoči i toponim **Pjevčije brdo** koji je u selu Podmilogori zabilježila CICMIL-REMETIĆ R. (2010:105, 262) i prikazala kao „brdo gde rastu *pjevčiči*“. Zanimljivo je da prema botaničkoj literaturi (ROHLENA J. 1942:138) vrsta *Rubus saxatilis* nema u Crnoj Gori široko rasprostranjenje. Nađena je samo na planinama: Komovi, Sinjavina i Durmitor.

Na širem prostoru Crne Gore PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. (2003:18, 393-394, 396) zabilježili su 12 toponima oblika: **Pijevac, Pijevčev vrh, Pijevčeva glava, Pijevčevo brdo, Pjevčev dô, Pjevčeva glava** i dr., s pretpostavkom da se radi o zoonimskoj osnovi *pijevac*, koji se može vezati za pticu *tetrijeb*. Međutim, botaničar Blečić i onomastičar R. Cicmil-Remetić iznijeli su nove činjenice sa fitonimom *pjevčiči*. Dalja istraživanja, na prvome mjestu terenska, trebaju da potvrde ili ospore dosadašnje pretpostavke, a nije isključena ni mogućnost homonimije.

Za dalja istraživanja interesantan je i fitonim *kokotova muda*, koji je botaničar Blečić (in SIMONOVIC D. 1959:406) identifikovao, isto kao i *pjevčiči*, sa *Rubus saxatilis*. Prema kazivanju informatora (Dimo Popović), u Piperima postoji sličan naziv *kokotovac* za „planinsku malinu“, što je takođe neka od vrsta iz roda *Rubus*. Tako i te fitonime treba uzeti u obzir pri tumačenju nekoliko toponima sa osnovom *kokot*, koje je na području sela Borkovića zabilježila CICMIL-REMETIĆ R. (2010:216): **Kokotov dô, Kokotova greda, Kokotova točila, Kokotove doline**. Takvih toponima ima još dosta u Crnoj Gori (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:236-237), a za njih po-

stoje različite motivacije imenovanja: antroponimske, zoonimske, fitonimske, metaforične i dr.

Monotipski fitonim *kusturica* prvi je u literaturu uveo SIMONOVIC D. (1959:367) za vrstu *Polygala major* Jacq., preko podatka koji mu je saopštio Vilotije Blečić. Fitonim je potvrdila CICMIL-REMETIĆ R. (2010:108, 225) s toponimom **Kusturin dô** (selo Nikovići) i objašnjenja da se radi o manjoj livadi de „raste cvet *kusturica*“ koji je „plave i lila boje“.

Afirmaciji fitonima *strž/strš* i njegovu uvođenju u crnogorsku leksiku i botaničku literaturu, veliki doprinos dale su dvije Pivljanke, obje školovani lingvisti. Prvo je profesor Mara Tijanić (in PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:20) dala informaciju „da autohtoni stanovnici Župe Pive *hrast* zovu *strš*, a da one porodice koje su doseljene, za isto drvo kažu *ranj* (kao i stanovnici Mratinja)“. Da za fitonim *strž* postoji i toponimska potvrda ustanovila je CICMIL-REMETIĆ R. (2010:160 & 291), otkrivši na području sela Bezuja toponim **Veliko stržje**. Zanimljivo je da autorka u osnovi toga toponima nije prepoznala apelativ *strž*, jer bi u suprotnome o tome dala objašnjenje u poglavlju „Fitonimi“ (s. 101–109).

Objašnjenje naziva *strž* ima i svoju istoriju. KARADŽIĆ STEF. V. (1852:719) navodi i objašnjava dva homonimska značenja riječi *strž*. U prvome slučaju *strž* (za Imotski) tumači kao vrstu hrasta (*Art Eiche, quercus* genus), a u drugome Karadžić bilježi da je u Crnoj Gori *strž* „u drveta pod bjelikom ili bakuljom“, što znači da je to anatomska struktura u stablu drveta. SIMONOVIC D. (1959:388-389) u dva slučaja označava fitonim *strž*: u jednom navodi Karadžićev naziv „strž (Vuk)“ za rod *Quercus*, a u drugom Jurišićev „strž(J)“ za vrstu hrasta *Quercus sessiliflora*.

Preko toponima **Maslovine** (selo Barni dô) i objašnjenja „doline u kojima raste trava *maslovina*“, CICMIL-REMETIĆ R. (2010:239), saopštila je veoma značajan fitonimski novitet - do sada nepoznat u narodnoj nomenklaturi biljaka. Zbog toga autorka nije ni mogla identifikovati o kojoj se „travi“ radi, pa je i izostalo objašnjenje u poglavlju „Fitonimi“. Da bi se taj otvoreni problem mogao što uspješnije riješiti, neophodan je veći fitonimski i toponimski uzorak.

Trava *Nardu stricta* L. (fam. Poaceae) na planinskim livadama često gradi čiste zajednice. U narodu je dobro poznata po niskome rastu (sitna je) i velikoj čvrstini, zato se teško kosi, ili kako se to u narodu kaže „neće je kosa“. Za nju postoji više narodnih naziva, uglavnom s metaforičkom i onomatopejskom motivacijom imenovanja, koja su kao takva ugrađena u brojne planinske toponime.

Vilotije Blečić (in SIMONOVIC D. (1959:315) zabilježio je za vrstu *Nardus stricta* narodni naziv *jarac*, što potvrđuju i brojni toponimi oblika: **Jarčišta, Jarčište, Jarčeve strane** i dr., naravno s mogućnošću homonimije (da neki od njih mogu imati i zoonimsku osnovu *jarac*). Takvu mogućnost imenovanja ima i toponim **Jarčišta** (sela Bezuje i Boričje), koji je navela CICMIL-REMETIĆ R. (2010:206). Ista autorka zapisala je i toponime: **Zlokos** (Sela Kulići i Unač) i **Zlodô** (sela Šarići i Crkvičko Polje), koji se takođe mogu povezati s travom *Nardus stricta*, a tim prije što je bosanski botaničar Gličić (in SIMONOVIC D. 1959:315) saopštio fitonim *zlokos*. Ali potpunu fitonimsku novost predstavlja naziv *čipac*, koji je preko toponima **Čipnata vlaka** (selo Šarići) i **Čipčana vlaka** (selo Podmilogora) identifikovala CICMIL-REMETIĆ R. (2010:109, 305) kao „sitnu, tvrdu travu *čipac*“. Iako nije upisala latinski naziv vrste, jasno je da je riječ o *Nardus stricta*. Da u crnogorskoj fitonimiji egzistira i naziv *tipac* svjedoče tri toponima: **Tipac** (selo Kalače kod Rožaja), **Tipčev dô** (planina Šekirica - Vasojevići) i **Tipčevi** (selo Balotiće kod Rožaja) (PULEVIĆ V. & SAMSARDŽIĆ N. 2003:453).

Na području Pive arealski se susrijeću dvije biljne vrste s potencijalnim narodnim imenom *pelin*: submediteranska *Salvia officinalis* i pretplaninska *Artemisia absinthium*. Postavlja se pitanje: da li zbog toga naziv *pelin* u Pivi ima homonimski status koji se mogao odraziti i na toponimska imenovanja? Ovaj problem PULEVIĆ V. (2003:227-245) ostavio je otvoren – da se provjeri preciznim florističkim istraživanjima na samom terenu. CICMIL-REMETIĆ R. (2010:108, 259) navela je za Pivsku planinu sedam toponima sa osnovom *pelin*, od kojih su četiri u reonu sela Boričje (**Pelimov kom, Pelinova gora, Pelinovac, Pelinove grede**), dva u selu Dubljevići (**Pelinov dô, Pelinova vlaka**) i jedan u selu Bezuje (**Pelinjak**). Ako se ti lokaliteti nalaze iznad 900 m, na otvorenijim i hladnijim staništima, onda je R. Cicmil-Remetić (str. 108) utvrdila pouzdanu identifikaciju: „*pelin* (*Artemisia, A. Absinthium*)“, jer takva staništa odgovaraju ekologiji pomenute vrste. Međutim, ako se neki od toponima spušta na prisojna i topla staništa u kanjonu Pive i Komarnice, onda bi toponim mogao da „ponese“ ime termofilne vrste *Salvia officinalis*, a možda čak i neke treće biljke s istim nazivom *pelin*.

U prilog ocjeni Radojke Cicmil-Remetić da u pivskome slučaju fitonim *pelin* treba vezati za vrstu *Artemisia absinthium* idu i vegetacijska istraživanja V. BLEČIĆA (1958:17,18 & tab. 1). On za submediteransku vrstu *Salvia officinalis* kaže da je brojna samo na toplim i prisojnim staništima u šumskoj zoni kukrike (*Carpinus orientalis*), koja u kanjonima Pive i Komarnice dopire najviše do 900 m. Zanimljivo je da je Blečić otvorio jedan drugi problem: za vrstu *Salvia officinalis* navodi narodni naziv *kadulja*, koji je uobičajen u Hrvatskoj i jednom dijelu Hercegovine, pa ostaje da se provjeri da li je taj naziv autohton u Pivi, ili ga je pak autor „pozajmio“ iz literature. Može se povjero-

vati „na riječ“ i lingvistima i botaničarima, ali je mnogo sigurnije kad se takvi problemi nanovo provjere na terenu.

Onomastičarka CICMIL-REMETIĆ R. (2010:102, 210) ispravno smatra da toponimi **Kalika** (selo Jerinići) i **Kalikova dolina** (selo Podmilogora) imaju fitonimsku osnovu *kalika*, i da je u pitanju „drvo slično mukinji“. Međutim, uz biljku stavlja latinski naziv *Viburnum opulus*, što je pogrešna identifikacija, jer se naziv *kalika* u Pivi isključivo odnosi na vrstu *Sorbus aucuparia*, što potvrđuje podatak botaničara V. Blečića ugrađen u Simonovićev *Botanički rečnik* (445). To je očiti autorkin lapsus, nastao pri iščitavanju donekle sličnih narodnih naziva *kalika* i *kalina*, koji u Simonovićevu indeksu „srpskohrvatskih“ imena stoje jedan do drugoga, đe naziv *kalina* stoji uz vrstu *Viburnum opulus*. Da je R. Cicmil-Remetić malo strpljivije izučavala taj problem, mogla je pronaći ispravnu identifikacionu odrednicu „*kalika* (*Sorbus aucuparia*)“ i u knjizi *Iz leksike Pive* (GAGOVIĆ S. 2004:111). Uzgred da kažemo da su toponim **Kalika**, za selo Vojvodići na Pivskoj planini, zabilježili PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:226 (informator: Danilo Krunić).

S onomastičkoga i fitogeografskoga stanovišta značajni su toponimi **Metljika** (dva lokaliteta u selu Unač) i **Metljike** (u kanjonu Pive), za koje CICMIL-REMETIĆ R. (2010:103, 241) smatra da imaju fitonimsku osnovu „*metljika* (*Tamatix africana* i *T. gallica*)“ i da je u pitanju „drvo slično brezi“. Toponimu iz kanjona Pive pridodaje još i „strane obrasle sitnom metljikom“. Kao ide tu je bila neophodna pomoć botaničara, koji ne bi dopustio da lingvista, prepušten sam sebi, nekritički preuzme iz indeksa Simonovićeve *Botančkog rečnika* (s. 613) fitonimsku identifikaciju *metljika* - *Tamarix gallica*, što floristički ne odgovara Pivskoj planini. Vrste *Tamarix africana* i *T. gallica* isključivo su uskomediteranske i u Crnoj Gori naseljavaju uski primorski pojas i nešto malo blizu ušća rijeke Morače u Skadarsko jezero. Zaključak da je *metljika* „drvo slično brezi“ i habitualno i ekološki je u potpunoj suprotnosti s morfološkim karakteristikama vrsta iz roda *Tamarix*. Toponim **Metljika** naveli su za selo Mratinje PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. (2003:347), ali se nijesu upuštali u determinaciju fitonimske osnove, prije nego se problem izuči neposredno na terenu.

CICMIL-REMETIĆ R. (2010:203) zapazila je na Pivskoj planini veliki broj toponima s fitonimskom osnovom *jablan* (**Jablan vrg**, **Jablan dô**, **Jablan krš**, **Jablan prisoje** i dr.), čime je znatno dopunila raniji spisak što su ga publikovali PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. (2003:168-170). Ti primjeri pokazuju da se može i samo na osnovu toponimske građe izraditi prilično pouzdana areal-karta planinske biljke *jablan*, jer je toliko lijepa i markantna da je narod toponimizirao svako njeno stanište. Prikazujući fitonim *jablan* kao toponimsku osnovu, autorka je na nekoliko mjesta dala korektan opis biljke:

„žuti cvet *jablan*“, „*jablan*, cvet žute boje“, „gde raste prelep žuti cvet *jablana*“, ali i sasvim pogrešnu identifikaciju (s.108): „*jablan* (Malva)“. Na Pivskoj planini, kao i na svim drugim crnogorskim planinama, a i šire, *jablan* je narodni naziv za biljku *Trollius europaeus* L. (fam. Ranunculaceae) i nikako se ne može povezati s nekom od vrsta iz roda *Malva* (fam. Malvaceae). Ta pogreška ne može se procijeniti kao lapsus, niti se okarakterisati kao „nepoznavanje botanike“, već je isključivo nastala zbog nekritičkoga preuzimanja podataka iz Simonovićeve *Botaničkog rečnika*.

Kako je došlo do stavljanja naziva *jablan* uz rod *Malva*, i kako je to dospjelo u Simonovićeve *Botanički rečnik*, a preko njega i u *Toponimiju Pivske planine*, odgovore je dao sâm SIMONOVIC D. (1959:290) kad je u sklopu narodnih naziva za rod *Malva* dao brojne sinonime, među kojima se nalazi i ime „*jablan* (Vuk)“. Put nas dalje vodi na izvor: KARADŽIĆ STEF. V. (1852:243) na dva načina je tumačio fitonim *jablan*. Jednom ga veže za drvo topolu, „italienische Pappel, populus pyramidalis“, a drugi put *jablan* objašnjava kao „nekakav cvijet, das Pappelkraut, malva“, uz primjer kontekstualne upotrebe: „planine se nakite *jablanom*“. Tačan je Karadžićev zapis da je *jablan* ukras planina, ali nije dobra identifikacija da se radi o rodu *Malva*.

Tražeci nomenklaturnu identifikaciju fitonima *jablan* preko latinskoga naziva vrste, Cicmil-Remetić oslonila se na na indeks „srpskohrvatskih imena“ dat kao prilog na kraju Simonovićeve *Botaničkog rečnika*, de uz narodni naziv *jablan* stoje latinska imena: „1. *Malva* 2. *Populus nigra*, *P. pyramidalis* 3. *Trollius europaeus*“. I umjesto da autorka *Toponimije Pivske planine* malo dublje uđe u taj problem i malo detaljnije prouči sadržaje iz Simonovićeve knjige, ona je olako prihvatila latinski naziv *Malva* (dat pod br. „1“), računajući da je prioritetan u odnosu na druga dva. Zapravo, Simonović je nazive u indeksu poredao po abecednome redu rodova (*Malva*-*Populus*-*Trollius*), a ne po kakvome drugom prioritetu.

Vuk Stef. Karadžić dobro je razumio značaj determinacije biljaka preko latinskih naziva, zato je i išao često u Karlovce kod botaničara Andrije Volnog (1759-1827), koji mu je davao dragocjene informacije i savjete. Kako je Karadžić uz latinske nazive biljaka davao još i njemačka imena, to je moguće pretpostaviti i pojedine previde u kalkovanju, kao što je povezivanje naziva *jablan* s *Malva*. Inače, Karadžić je u Crnoj Gori sakupio oko 200 narodnih naziva biljaka i unio ih u kapitalno djelo *Srpski rječnik* (1852), i to je najviše što je do sada urađeno u crnogorskoj fitonimiji. Može se reći da je mnoge nazive Vuk spasio od zaborava, a propusti u determinaciji biljaka su normalni, s obzirom na vrijeme u kojem se on bavio tim poslom (PULEVIĆ V. 2005:77-122).

I sve ostale greške koje je učinila Radojka Cicmil-Remetić u identifikaciji fitonima i biljaka isključivo su nastale zbog nekritičkoga oslanjanja na Simonovićev *Botanički rečnik*, koji je krajnje nepouzdan literaturni izvor. Taj *Rečnik* je tekovina Novosadskoga sporazuma (1954), zato je i koncipiran na premisi korišćenja „kako hrvatskih tako i srpskih izvora“, s ciljem da se stvori „homogeni“ jezik na „celoj srpskohrvatskoj govornoj teritoriji“ (SIMONOVIĆ D. 1959:VII). Može se slobodno reći da se ne radi ni o *rečniku* ni *rječniku*, već o amorfnom fitonimskom „skladištu“ svega što je sakupljeno na „celoj srpskohrvatskoj govornoj teritoriji“. Osnovni cilj *Rečnika* bio je da se zatru sve osobenosti nacionalnih jezika i dijalekata, kao i da se relativizuju svi sinonimi i homonimi i da se preporuče „najrasprostranjenija srpskohrvatska“ imena. Zato je i došlo do fitogeografskoga paradoksa da se za Pivsku planinu navode tipične mediteranske biljke, kao što su: *Tamarix africana*, *Tamarix gallica* i *Celtis australis*.

Cilj naših primjedaba nije da se ospori kapitalno onomastičko djelo *Toponimija Pivske planine* i umanje rezultati do kojih je došla Radojka Cicmil-Remetić, pošto istovjetne greške u tumačenju fitonima i fitotoponima prave i svi drugi onomastičari koji su se s bezrezervnim povjerenjem oslanjali na Simonovićev *Rečnik*, a kao primjer navodimo *Rečnik govora Zagarača* (ĆUPIĆ D. & ĆUPIĆ Ž. (1997), de su učinjene identifikacione greške na skoro svim fitonimskim kategorijama (o tome je bilo riječi na drugome mjestu).

Neosporno je da je onomastika prije svega lingvistička disciplina, ali lingvisti ipak moraju shvatiti i njenu multidisciplinarnost i neophodnost učešća specijalista iz drugih naučnih oblasti: botaničara, zoologa, agronoma, geografa, geologa, arheologa, istoričara, etnologa, meteorologa i dr.

Može biti od koristi i za toponomastiku i za floristiku da se ukaže na još neke propuste u knjizi *Toponimija Pivske planine*.

Autorka ispravno smatra (str. 108, 218) da u osnovi toponima: **Koprivni dô** (sela: Bezuje, Unač), **Koprivnjača** (sela: Jerinići, Crkvičko Polje) i **Koprivna dolina** (selo Vojinovići), stoji fitonim *kopriva*. No tu je učinjena neobična greška – biljka je identifikovana s dva latinska naziva: drvenastom vrstom *Celtis australis* i rodnom *Urtica* (čiji su predstavnici zeljaste biljke). Prva determinacija je pogrešna, a druga ispravna: narodni naziv *kopriva* na Pivskoj planini isključivo se veže za vrste iz roda *Urtica*. Radi se o dobro poznatoj biljci sa žarnim čaurama, za koju postoji još i naziv *žara*. Nju je CICMIL-REMETIĆ R. (2010:107) ispravno okarakterisala i dala dragocene informacije o njenom korišćenju kao „sirotinjskoj hrani“. *Žara* i *kopriva* su na crnogorskome prostoru sinonimi za vrste iz roda *Urtica* (u Crnoj Gori zastupljene su četiri vrste: *U. dioica* (najčešća), *U. membranacea*, *U. urens* i *U. pilulifera*). Identifikacija naziva *kopriva* s vrstom *Celtis australis* nije samo

onomastička greška već i fitogeografska, jer se radi o drvetu povećih dimenzija koje naseljava mediteransko i submediteransko područje Crne Gore, de je dobro poznata pod nazivom *koščela*. U nekim jezicima i dijalektima izvan Crne Gore za *Celtis australis* uobičajen je naziv *koprivić* (Pančić), a Sava Petrović (in SIMONOVIC D. 1959:105) zapazio je čak i naziv *kopriva*, što je, po svemu sudeći, i navelo R. Cicmil-Remetić da „uleti“ u homonimsku zamku.

Metodološku grešku učinila je CICMIL-REMETIĆ R. (2010:104, 200) pri identifikaciji fitonima *zukva*, smatrajući da je to narodni naziv za barsku zeljastu biljku *Heleocharis* (*H. palustris*), iako je ispravno zapisala da je u pitanju „zukva (vrsta divlje jabuke)“, po kojoj su nazvani toponimi: **Zukva** (selo Pišće) i **Zukvice** (selo Unač). Mora da je i tu autorka bez kolebanja „potegla“ za prvim latinskim nazivom iz indeksa Simonovićeve *Rečnika* (s. 572), u kojemu je homonimski fitonim *zukva* povezan s više rodova i vrsta (prikazanih abecednim redom): „1. *Heleocharis*, *H. palustris* 2. *Juncus*, *J. glaucus* 3. *Salix vitellina* 4. *Scirpus radicans*, *S. silvaticus*“. Kao što se vidi, Simonoviću nije bila poznata činjenica da se naziv *zukva*, uz ostalo, odnosi i na divlju jabuku (*Malus silvestris*). U Crnoj Gori često se metaforično kaže *zukva* i *zukvice* i za sitne plodove pitomih jabuka, tzv. „prijerod“. PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. (2003:524-525) naveli su 18 toponima oblika: **Zukva**, **Zukanske doline**, **Zukovača**, **Zufka** i dr., raspoređenih na čitavome prostoru Crne Gore.

S nesigurnošću, koja je za sobom povukla i grešku, identifikovan je fitonim „*borovnica* (*Juniperus communis*, *Vaccinium myrtillus*)“ (str. 105, 152), koji stoji u osnovi toponima **Borovnjak** (selo Trsa) i **Veliki** i **Mali Borovnjak** (sela Unač i Šarići). Na crnogorskim planinama *borovnica* je narodni naziv samo za vstu *Vaccinium myrtillus*. U pitanju je niski žbun koji naseljava više planinske predjele. Rađa sitne jestive plodove - borovnice, a naziv borovnjak (borovnjaci) označava prostor prekriven borovnicom. Do unošenja u taj nomenklaturni sistem vrste *Juniperus communis* očito je došlo previdom, ili bolje reći „površnim“ korišćenjem informacija iz indeksa Simonovićeve *Rečnika* (str. 524). Problem počinje od Karadžićeva *Srpskog rječnika* (1852:37), u kojemu su fitonimi *borovica* i *borovnica* protumačeni kao sinonimi jedinstvenom legendom: „Wacholdwr, *juniperus communis*“. Tu informaciju doslovno prenosi SIMONOVIC D. (1959:252) i među 42 narodna imena za *Juniperus communis*, sa tzv. srpskohrvatske govorne teritorije, stavlja i Vukove fitonime *borovica* i *borovnica*, koji se nikako s tim značenjem ne mogu unijeti u pivsku leksiku i crnogorski jezik. U Pivi narod prepoznaje vrstu *Juniperus communis* kao *smreka*, što je dokazala i CICMIL-REMETIĆ R. (2010:103) identifikujući naziv *smreka* sa *Juniperus*, i potvrdila (str. 286) s brojnim toponimima: **Smreka** (selo Šćepan Polje), **Smreke** (sela: Barni dô, Šarići, Crkvičko Polje), **Smrekasta njiva** (selo Brijeg), **Smrekasti pod** (selo Babići) i **Smrekasto brdo** (selo Babići).

CICMIL-REMETIĆ R. (2010:102, 213-214) povezuje fitonime *klek* i *kleka* s vrstom *Juniperus nana*, što može biti samo djelimično tačno. Nije obratila pažnju na mogućnosti homonimije, na što je ukazao i SIMONOVIĆ D. (1959:252, 357, 584), vezujući u jednome slučaju naziv *klek* za vrstu *Juniperus communis*, a u drugome za visokoplaninski polegli bor *Pinus mughus*. Što se tiče naziva *kleka* on je široko rasprostranjen. Na Pivskoj planini autorka je registrovala desetak toponima oblika: **Klek, Kleka, Kleke, Klekova glavica, Klekovo brdo** i dr. Zbog složenih homonimskih problema teško je bez uvida na terenu, kao i bez široko postavljene anketne mreže, razgraničiti fitonimsku nomenklaturu: koji se toponimi s osnovom *klek* odnose na staništa *Juniperus nana* i *J. communis*, a koji na bor *Pinus mughus*. Sve tri vrste su široko rasprostranjene na Pivskoj planini, markantne su po habitusu i zastupljenosti u populacijama, pa kao takve motivišu na fitonimsko imenovanje lokaliteta.

Kad se posmatra pejzaž Pivske plane i Durmitora, realno je pretpostaviti da su toponimi s fitonimskom osnovom *klek* (**Klek, Veliki klek, Mali klek, Suvi klek** i dr.) nazvani po *klekovini bora*, koji u velikim sastojinama naseljava planinske vrhove iznad 1800 m. Taj bor je u toku većeg dijela godine pritisnut velikom težinom sniježnih nanosa, zato je i polegao, „kleči“, zbog čega je i dobio nazive: *klek, klekovina, klekovina bora* i sl. Iz istih razloga „kleči“ i *Juniperus nana*, a „kleči“ i bukva iznad 1700 m, pa se i za taj šumski pojas često kaže *klekovina bukve*.

CICMIL-REMETIĆ R. (2003:367, 2010:108, 287) zabilježila je tri lokaliteta s nazivom **Somina**, što su dragocjeni fitogeografski podaci koji moraju skrenuti pažnju botaničarima. Međutim, nedoumicu, pa čak i čuđenje, izaziva odrednica (s. 108): „*somina* (Ephedra): Somina (teren obrastao 'sominom', kvalitetnom travom širokog lista)“ (sela Pišče i Crna Gora). Tačno je da u Pivi ima *somine*, ali to nije Ephedra već *Juniperus sabina*. U crnogorskoj flori zastupljene su tri vrste iz roda Ephedra, od kojih je najčešća *E. campylopoda*, i sve su mediteranske i submediteranske biljke, bez ekoloških mogućnost da izdrže surovu klimu Pivske planine. Treba ispraviti i tvrdnju da je *somina* „kvalitetna trava širokog lista“, jer je riječ o drvenastome četinarskom žbunu *Juniperus sabina*, koji ima četine, a nikako „široki list“, a tek ne treba da stoji odrednica „trava“. Da je *somina* (*Juniperus sabina* L.) zastupljena u Pivi potvrdio je češki botaničar ROHLENA J. (1942:14) s dva nalaza: jedan na planini Magliču, a drugi u dolini rijeke Pive iznad Mratinja. Među 15 toponima oblika **Somina (Somovina)**, koje su za Crnu Goru naveli PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:436-437, četiri su s područja Pive: Stabna (župa Piva), ispod sela Pišča (kanjon Pive), uz granicu s Drobnjakom (prema Treskavcu i Studenjoj) i na području Nikovići-Bojati (Pivska planina).

Podatak da se fitonim *somina* odnosi i na vrste iz roda *Ephedra* potiče od Alfreda Pichlera iz (1905), kad je u Izvještaju Mostarske gimnazije objavio spisak narodnih naziva biljaka u Hercegovini, što je jedini izvorni podatak koji kasnije nije potvrđen na nekom drugom terenu. Pichlerov naziv *somina* preuzeo je SIMONOVIC D. 1959:181, odakle se prenio u druge publikacije, pa je tako „dospio“ i u knjigu *Toponimija Pivske planine*. Kad se radi o crnogorskoj fitonimiji, naziv *somina* isključivo se odnosi na vrstu *Juniperus sabina*, ali ako se uzme u obzir i Hercegovina, onda *somina* može imati status homonima jer se vezuje za vrste iz roda *Ephedra*. Zato lingvisti treba da shvate da su homonimi i sinonimi najsuptilniji problemi u narodnoj nomenklaturi biljaka i da njihovo rasvjetljavanje može biti uspješno samo kroz saradnju onomastičara i botaničara (PULEVIĆ V. 2011:303–311).

Od četiri homonimska značenja fitonima *čemerika* koje SIMONOVIC D. (1959:688) daje u indeksu „srpskohrvatskih imena“, CICMIL-REMETIĆ R. (2010:109) pogrešno se opredijelila za nomenklaturni status „*čemerika* (Helleborus)“. Na području Pive, kao i uopšte na čitavoj teritoriji Crne Gore, *čemerika* je narodni naziv za vrstu *Veratrum album* L. (fam. Liliaceae), tako da je ta biljka motivisala sva toponimska imenovanja na Pivskoj planini oblika: **Čemerična prodo** (selo Kulići), **Čemerični dô** (selo Trsa), **Čemerično brdo** (selo Kulići) i dr. Da je autorka bila „malo strpljivija“ i u Simonovićevu *Rečniku* (s. 227) pogledala odrednicu *Helleborus*, videla bi da među 35 narodnih naziva postoji i „čemerika? (Vuk)“, ali kao što se vidi s upitnikom. Potom je trebalo pogledati i sam izvor i zapaziti da je KARADŽIĆ STEF. V. (1852:822) pogrešno identifikovao „*čemerika*, f. die Niesewurz, helleborus“. Tu je tačan njemački naziv: Niesewurz - jer je to stvarno *čemerika*, ali nije vjeran latinski naziv Helleborus. Tu Karadžićevu grešku primijetio je Dagutin Simonović, zato je s upitnikom izrazio sumnju da se naziv *čemerika* može povezati sa vrstama iz roda Helleborus. Naišli smo na homonimske nedoumice i u njemačko-hrvatskosrpskome rječniku (HURM A. 1959:466), đe stoji objašnjenje „Nieswurz die, -čemerika, kukurijek (biljka)“. I iz toga primjera vidi se koliko su složene fitonimija i fitotoponimija i s koliko pažnje se treba odnositi prema sinonimima i homonimima, a naročito kad se radi o kalkovanju i prijevodima sa stranih jezika.

Pogrešno je identifikovan i fitonim „*šipak* (*Alchemilla vulgaris*)“, za koji CICMIL-REMETIĆ R. (2010:105) smatra da stoji u osnovi toponima: **Šipovik** (sela: Borkovići, Crkvičko Polje) i **Šipovački dô** (selo Pišće). I ta greška ima svoju „evoluciju“ a izvorište joj je u jednome gimnazijskom udžbeniku botanike iz davne 1887, čiji je autor Đuro Kozarac, profesor gimnazije u Beogradu. Da se radi o pogrešnoj determinaciji primijetio je SIMONOVIC D. (1959:18) i uz tridesetak narodnih naziva za vrstu *Alchemilla vulgaris* stavlja pod upitnik sumnjivi Kozarčev navod: „šipak? (Koz.)“. Očito je da tu Si-

monovićeve sumnju nije zapazila autorka *Toponimije Pivske planine*, pošto je informaciju preuzela samo iz indeksa „srpskohrvatskih imena“, datoga na kraju *Rečnika* (s. 693), a ne iz sadržaja knjige (s. 18), đe se nalazi upitnik. Kao i u većini drugih slučajeva, R. Cicmil-Remetić griješi na isti način. U indeksu Simonovićeve *Rečnika* za fitonim *šipak* u abecednome redu stoje tri identifikacione odrednice: „1. *Alchemilla vulgaris* 2. *Punica granatum* 3. *Rosa*, *R. arvensis*, *R. canina*, *R. centifolia*“, od kojih je pogrešna samo prva identifikacija (*Alchemilla vulgaris*), za koju se i odlučila Cicmil-Remetić.

Pivski toponimi: **Mukinja** (selo Unač), **Mukinja u Vranjevini** (selo Unač), **Kod mukinje** (selo Bojati), **Pod mukinjom** (sela: Bojati, Pišće), **Mukova prodo** (sela: Vojinovići, Pišće, Unač) imaju fitonimsko imenovanje, ali CICMIL-REMETIĆ R. 2010:104, 246) pravi metodološku grešku kad fitonimu *mukinja* daje homonimski status u odrednici „*mukinja* (*Sorbus aria*, *S. aucuparia*)“. Na području Pive, a i znatno šire, *mukinja* je narodni naziv samo za drvenastu vrstu *Sorbus aria* (L) Crantz. Njoj srodna vrsta *Sorbus aucuparia* L. u Pivi ima naziv *kalika*, o čemu je već bilo riječi. Zanimljivo je porijeklo te greške i kako se ona multiplicirala putem nekritičkoga korišćenja literaturnih izvora. Srpski florista, inače ljekar i pukovnik, Sava Petrović (1839-1889), izučavao je floru okoline Niša i prvi je (i jedini) „zabilježio“ naziv *mukinja* za vrstu *Sorbus aucuparia*. U to je posumnjao SIMONOVIĆ D. (1959:445) i Petrovićev naziv „*mukinja*(?)“ stavio pod upitnik. Međutim, u indeksu „srpskohrvatskih imena“ Simonović (s. 620) bez upitnika postavlja „*mukinja* *Sorbus aria*, *S. aucuparia*“, što je navelo R. Cicmil-Remetić da pogriješi.

U tematskome radu o fitonimima i zoonimima durmitorskoga sela Crna Gora CICMIL-REMETIĆ R. (2000:1371-1380) ispravno je postupila kad nije vršila determinaciju biljaka preko latinskih naziva. Ostavila je problem otvorenim za dalja istraživanja i uključivanje botaničke nauke u ta složena pitanja. Međutim, ona je procijenila da u onomastičkoj monografiji *Toponimija Pivske planine* treba da pođe dalje i da se upušta u rješavanje nomenklaturnih problema, tj u identifikaciju biljaka, što nadilazi mogućnosti lingviste kad to radi sâm, bez pomoći botaničara.

Za botaničare su zanimljivi još neki otvoreni fitonimski problemi, kako s nomenklaturnoga tako i sa biljnogeografskoga stanovišta. Za nekoliko lokaliteta s Pivske planine: **Trešnja** (sela: Babići, Kneževići, Jerinići), **Kod Trešnje** (selo Kneževići), **Gornje Trešnje** i **Donje Trešnje** (selo Šarići), **Trešnjice** (sela: Kulići, Pišće, Crkvičko Polje), CICMIL-REMETIĆ R. (2010:104, 296) smatra da su nazvani po fitonimu „*trešnja* (*Prunus druticosa*)“.

O zatupljenosti vrste *Prunus fruticosa* Pall. u flori Crne Gore postoji samo jedan sumnjivi podatak. Biljku je pod nazivom *Prunus chamaecerasus* zabilježio 1875. Josip Pančić (in ROHLENA J. 1942:163). Sumnja u taj nalaz

postaje tim veća što niko od botaničara ili šumara poslije Pančića nije tu vrstu zapazio u Crnoj Gori, a u Flori Evrope (*Flora europaea*, 2:79) ne navode se čak ni za teritoriju bivše države Jugoslavije. Tako fitonim *trešnja* s Pivske planinine treba umjesto za *Prunus fruticosa*, kako je to uradila R. Cicmil-Remetić, identifikovati s nekom drugom vrstom iz roda *Prunus*, najvjerovatnije s nekom formom vrste *Prunus avium*.

Sa florističkoga i biljnogeografskoga stanovišta značajno je što je na prostoru Župe Pive zastupljena vrsta *Prunus cocomilia* (Ravno, Lisina, Ruda brda), i to su jedini lokaliteti u Crnoj Gori. Na osnovu ekoloških pozicija tih lokaliteta mogli bi se očekivati i nalazi na Pivskoj planini. Jednako bi bilo važno da se zabilježi i narodni naziv te rijetke vrste.

Na prvi pogled moglo bi se reći da naziv *ljeljak* predstavlja novost u narodnoj nomenklaturi biljaka, pošto nije zabilježen u literaturi. To ime CICMIL-REMETIĆ R. (2010:104) identifikuje s vrstom *Corylus avellana* (u narodu dobro poznata kao *lijeska*), a kao dokaz navodi samo jedan toponim – **Ljaljkuša** (selo Vojinovići). Vjerovatno je u pitanju tzv. *sumnjivo ime*, jer u rječniku knjige *Toponimija Pivske planine* (str. 232) taj lokalitet označen je kao **Ljaljkuša** (a ne **Ljeljkuša**), a pored njega stoji srodni toponim **Ljaljkov kuk**. Nekoliko sličnih toponima registrovali su PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. (2003:323): **Ljaljak** (kod Plava), **Ljaljak** (Donja Morača), **Ljaljkov kuk** (Piva), **Ljaljkovac** (Bijela u Drobnojaku), **Ljaljkuša** (kanjon Pive kod Pišča). Taj veoma zanimljiv problem ostaje i dalje otvoren i može se riješiti samo iscrpnim terenskim istraživanjima.

Toponim **Busnati tok** (selo Crna Gora) CICMIL-REMETIĆ R. (2003:369 & 2010:107) prvo prikazuje kao „vrletni potok: u donjem delu usov a u gornjem borovina“, a potom objašnjava da u osnovi stoji fitonim „*busika* (*Aira*, *Deschampsia*)“ i da je u pitanju „oštra i jaka trava“ koja raste u busenu. Kao i u prethodnim slučajevima autorka je ta dva latinska naziva preuzela iz Simonovićeve indeksa „srpskohrvatskih imena“ (str. 529), ali je iz nejasnih razloga ispuštila i treći naziv – rod *Festuca*, koji najbolje odgovara pivsko-planskom fitonimu *busika*. Da je bila malo upornija, mogla je R. Cicmil-Remetić lako naći kod Simonovića sigurnu informaciju, ali ne u indeksu već na pravome mjestu u knjizi. Na str. 197, uz rod *Festuca*, među desetak narodnih naziva Simonović je naveo i dva koje je zabilježio botaničar Vilotije Blečić: „*busika* (Blečić)“ i „*jarac* (Blečić)“. Međutim, sa tim se problem ne zatvara. Fitonimi *bus* i *busika*, kao i toponimi s tom osnovom, česti su na čitavoj teritoriji Crne Gore, i sigurno je da imaju homonimski karakter, tj. da se mogu odnositi na više biljaka, koje rastu „u busenu“, kao što su: *Festuca*, *Aira*, *Ses-campsia* dr.

CICMIL-REMETIĆ R. (2010:108) otvorila je zanimljiv nomenklaturni problem s fitonimom *rasovača*, koji potvrđuje preko toponima: **Rasovača** (sela: Bezuje, Kneževići, Crkvičko Polje), **Darina Rasovača** (selo Crkvičko Polje), **Rasovače** („doline u kojima raste *rasovača*, trava širokog lista“ (sela: Podmilogora, Crkvičko Polje), **Rasovački rt** (selo Dubljevići) i dr. Naziv *rasovača* s Pivske planine, koliko smo mogli da provjerimo, po prvi put se srijeće u fitonimskoj literaturi, tako da predstavlja novost u narodnoj nomenklaturi biljaka. Pri daljem rasvjetljavanju toga problema treba uzeti u obzir još neke činjenice. Na širem prostoru Crne Gore PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. (2003:407) zabilježili su 12 toponima oblika **Rasovača** i **Rasovače**, kao i još dosta sličnih njima, tako da ih treba razjašnjavati kompleksno i komparativno. Treba voditi računa i o mogućem homomimskom statusu apelativa. KARADŽIĆ STEF. V. (1852:639-640) iznosi da pridjev *rasovast* znači račvast, a da su *rasoje*, *rasohe*, *račve* i *rašlje* sinonimi.

Na Pivskoj planini CICMIL-REMETIĆ R. (2010:108, 258) zabilježila je više toponima s fitonimskom osnovom *paprat*: **Paprat** (selo Brijeg), **Papratišta/Papratiste** (selo Brijeg), **Papratna vlaka** (sela: Babići, Unač), **Papratna dolina** (selo Vojinovići), **Papratni dô** (selo Crkvičko Polje), **Papratna ograda** (selo Bojati) i dr. Tačna je, ali ne i sasvim potpuna, fitonimska identifikacija – „*paprat* (*Aspidium*)“, što znači da se taj narodni naziv ne može odnositi samo na vrste iz roda *Aspidium*. U ekosistemima Pivske planine postoji još znatan broj rodova i vrsta iz fam. Polypodiaceae, poznatih u narodu kao *paprat/papрати*, koji kao takvi mogu imati status apelativa za građenje toponimskih imenovanja. Za teritoriju Crne Gore PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. (2003:382-386) i PULEVIĆ V. (2010:578) evidentirali su 174 toponima oblika: **Papradine**, **Papradnice**, **Paprat**, **Papрати**, **Papratine**, **Papratišta**, **Papratljiva dolina**, **Papratnjaci**, **Papratni dô** i dr. Sigurno je da se ti nazivi mogu vezati za različite vrste papрати, a poznajući stanje na terenu smatramo da se znatan broj tih imenovanja odnosi na vrstu *Pteridium aquilinum*.

Kada je riječ o narodnoj nomenklaturi vrsta iz familije Polypodiaceae („prave papрати“), u Crnoj Gori postoji i naziv *dumača*, koji je u literaturu uveo crnogorski botaničar Vilotije Blečić (in SIMONOVIĆ D. 1959:56), i to kao *pitoma dumača* za vrstu *Aspidium filix mas* Sw. Potvrdu o tom fitonimu (i ako ga nije prepoznala kao takvog) dala je i CICMIL-REMETIĆ R. (2010:193), kada navodi toponime: **Dumača** (sela: Žeično, Unač, Podmilogora, Boričje), **Ognjenovića dumača** (selo Kneževići), **Dumače** (sela: Unač, Podmilogora, Boričje, Vojinovići). U svim tim slučajevima radi se o dubodolinama, dolinama, rupama, livadama, a to su i pogodna staništa za razvoj *dumače* (*papрати*).

Fitonim *dumača* poznat je i u drugim krajevima Crne Gore (Bjelopavljići, Rovca, Vasojevići, Pljevlja, Banjani i dr.), što potvrđuju 12 toponima s tom osnovom (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:125 i PULEVIĆ V. 2010:549). Narodni naziv *dumača* zabilježila je u Crnoj Gori i grupa srpskih fitofarmaceuta (IPLB 1966:37): u jednom slučaju na staništu Trešnjevnik (za vrstu *Aspidium filix mas*), a u drugom u Konjusima (za vrstu *Pteridium aquilinum*).

Fitonim *divljaka* CICMIL-REMETIĆ R. (2010:104, 181) ispravno je identifikovala s divljom jabukom (*Malus communis*), a kao toponimske primjere navela je: **Divljaka** (sela: Borkovići, Boričje, Pišće), **Divljake** (selo Bojati), **Divljake** (selo Vojinovići). Ostaje nerazjašnjeno da li se na Pivskoj planini srijeće i divlja kruška (*Pirus sp.*), za koju u Crnoj Gori takođe postoji naziv *divljaka*.

U prilogu o fitonimiji durmitorskoga sela Crna Gora CICMIL-REMETIĆ R. (2003:353) evidentirala je toponim **Piskavi dô** s opisom lokaliteta: „veća dolina u selu, obrasla sitnom travom“. U knjizi *Toponimija Pivske planine* (s. 108) autorka ide dalje i precizira identifikaciju fitonima: „*piskavica* (*Colchicum autumnale*): Piskavi dô (prema travi *piskavici*)“. Kako je naziv *piskavica* potpuna novost u crnogorskoj fitonimiji, to nas je privuklo da se pozabavimo tim problemom i da potražimo nove dolaze i objašnjenja. Narodni naziv *piskavica* za vrstu *Colchicum autumnale* prvi i jedini zabilježio je sarajevski botaničar MALY K (1933). na bosanskoj planini Jahorini. Uz taj naziv za istu vrstu Maly zapisuje još tri imena: *kaćun* (Sarajevo), *baljuška trava* (Čelebić) i *čukavac* (Ozren). Od ta četiri Malyjeva naziva SIMONOVIC D. (1959:134) preuzima tri: „baljušina trava (Maly)“, „*piskavica* (Maly)“ i „*čukavac* (Maly)“. Po svemu sudeći R. Cicmil-Remetić oslonila se samo na Simonovićev registar „srpskohrvatskih imena“ (s. 635), u kojemu uz naziv *piskavica* stoje četiri ravnopravna (homonimska) određenja: „1. *Colchicum autumnale* 2. *Galega officinalis* 3. *Succisa pratensis* 4. *Trigonella foenum graecum*, T. *gladiata*“. Ona je preuzela prvi po redu latinski naziv - *Colchicum autumnale*, smatrajući da je kao takav prioritetan. Onomastičari koji proučavaju fitonimiju treba da uvijek imaju na umu da je botanika jednako naučna disciplina kao i lingvistika, i da se složeni fitonimski problemi, ukoliko zalaze u latinsku nomenklaturu, mogu uspješno izučavati samo u saradnji s botaničarima, ili makar uz njihovo učešće u recenzijama radova, koji se pripremaju za publikovanje.

I pored svega rečenoga, Radojki Cicmil-Remetić pripada zasluga što je zabilježila toponim **Piskavi dô**, označila njegovu ubikaciju i iznijela tvrdnju da se radi o fitotoponimu, a dalje rasvjetljavanje toga problema treba da preuzmu budući onomastičari, bez obzira na to da li će to biti lingvisti ili botaničari.

Uzgred da kažemo da su PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. (2003:394-395) na prostoru Crne Gore evidentirali 15 toponima oblika **Piskavica** i **Piskavice**, kao i nekoliko desetina sličnih njima: **Piskavi dō**, **Piskavac**, **Piskovine**, **Piskovica** i dr.

Kada jedan biolog (botaničar ili zoolog) ulazi u područje toponomastike, obavezan je da se oprezno odnosi prema lingvističkim kategorijama i terminologiji, jer je toponomastika prvenstveno lingvistička disciplina. Prije svega treba da se čuvaju laičkih etimologiziranja i tumačenja, onih koji se primaju „na uho“, koja na nešto „liče“ ili „izgledaju“. Prednosti botaničaratoponomastičara su u onome dijelu rada na terenu kad treba opisati lokalitete i determinisati biljne vrste po kojima su toponimi nazvani. Na taj način izbjegavaju se homonimske zamke u koje skoro uvijek upadaju lingvisti, koji treba da s punom koncentracijom i odgovornošću objašnjavaju i opisuju botaničke segmente fitonima i fitotoponima. Pri opisivanju biljaka i njihovih organa treba u naučnim radovima laičku terminologiju zamjenjivati stručnom, a ako je potrebno da se istakne narodni naziv ili formulacija, onda je najbolje koristiti navodnike. Lingvisti treba „toliko“ da razumiju botaniku – da razlikuju biljne organe: lukovica, rizom, krtola, korijen, stablo, stabljika, seme, semenka, plod, bobica, korov, cvijet, cvast, trava, zelen i dr.

Radojka Cicmil-Remetić pravi osnovnu terminološku grešku kad sa laičkim nazivom „trava“ označava skoro sve zeljaste biljke, kao što su: *avtovina*, *broć*, *siljevina*, *čemerika*, *maslovina*, *rasovača*, *crijemuša*, *štir* i dr. Čak i drvenasti četinarski žbun *somina* određuje kao *trava*, i to „širokog lista“. U botaničkoj terminologiji sa *trava* se označavaju samo vrste iz familije Poaceae, dok se u narodu taj naziv veže za svaku zeljastu biljku, koju uglavnom „oće“ stoka (u smislu fraze „krava pase travu“), mada ima i otrovnih „trava“.

Sve toponimske kategorije koje označavaju degradacione procese u flori i vegetaciji, jednako kao i u drugim krajevima Crne Gore (PULEVIĆ V. 2009:69-84), zastupljene su i u toponimiji Pivske planine. Takve su: **Laz**, **Lazine**, **Paljevine**, **Panj**, **Panjevi**, **Ogorjeline**, **Ogoreline**, **Krčevina**, **Krčevine**, **Trebljevine**, **Palež**, **Paleža**, **Opaljena glavica**, **Klačina** i dr. Iz njih se izvode i: **Veliki laz**, **Miline Paljevine**, **Velike krčevine**, **Velika paleža**, **Janjina klačina** i dr.

Radojka Cicmil-Remetić je na prostoru Pivske planine zapisala i konkretne slučajeve iščezavanja biljaka po kojima su imenovani toponimi. Takve biljke i biljne zajednice mogu nestati sa staništa prisilno – uticajem čovjeka, a mogu i prirodnim putem – sukcesijom, tj. prirodnim potiskivanjem od strane drugih vrsta i zajednica. To je najuvjerljiviji primjer kako savjesno sakupljena i obrađena građa, kakva je *Toponimija Pivske planine*, može biti od velike

koristi i naučnim disciplinama izvan lingvistike. Kao ilustraciju navodimo nekoliko uzornih primjera.

Vrste iz roda borova (*Pinus*) veoma su markantne biljke, u neku ruku i veoma naglašeni motivacioni simboli za imenovanje lokaliteta. Poznato je u literaturi o vegetaciji Crne Gore (BLEČIĆ V. 1958 & al) da crni bor (*Pinus nigra*) sve više nestaje s prirodnih staništa, uglavnom zbog prećerane šee, a i prirodnim potiskivanjem od strane drugoga drveća. Najčešće ta dva degradaciona procesa djeluju uporedo. Pojave degradacije bora na Pivskoj planini zabilježila je CICMIL-REMETIĆ R. 2010: 151-152) preko toponima i opisa lokaliteta, što dokazuju brojni primjeri.

Uz toponim **Borova glavica** (selo Kneževići, s.151) stoji: „brdo obraslo javorom (nema bora)“, a uz istoimeni toponim **Borova glavica** (s. Crkvičko Polje, s. 151): „brdo i šuma (jela a ne bor)“. Uz toponim **Borovi** (selo Brijeg, s. 152) stoji: „strane na obali Tare (nema borova)“. Toponim **Borine** (selo Unač, s. 151) čine „nekolike doline, nekada je tu bilo borove šume“.

PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. (2003:14 & 40) skrenuli su pažnju na toponime s osnovom *bôr* i *bôri*, koji su veoma česti u kraškome području Crne Gore. (Banjani, Oputna Rudina, Katunska Nahija, Pješivci). Takvi su: **Bôrčina**, **Bôrina**, **Bôr**, **Tvrđi bôr**, **Ajdučka bôrina**, **Sitni bôri**, **Tisovi bôr**, **Jelovi bôr** i dr. Ti toponimi nemaju fitonimsku osnovu po četinaru boru (*Pinus*), već označavaju geomorfološke forme u zakrašćenome terenu, uglavnom oblika neprohodnih vrtača. Ostaje otvoreno pitanje da li toponimi s Pivske planine: **Borine** (selo Vojinovići), **Borine** (selo Unač), **Bornato brdo** (selo Crkvičko Polje) imaju fitonimsku osnovu *bor* (*Pinus*), ili su, pak, oronimi koji označavaju karstifikovane terene. U tome svijetlu treba proučiti i toponim „**Bornato ramo** - izbočina u kanjonu Tare obrasla borom“ (selo Crna Gora) (CICMIL-REMETIĆ R. 2003:366). Za rješavanje takvih problema nijesu dovoljna samo „hladna“ etimologiziranja, već se mora sakupiti veliki broj geomorfoloških i fitonimskih podataka na terenu, ili kako se to kaže – treba dobro osmotriti lokalitete. Nekad mogu pomoći i laička objašnjenja.

Autorka *Toponimije Pivske planine* predstavila je i još nekoliko karakterističnih primjera koji oslikavaju degradacione procese u vegetaciji Pivske planine. Tako za toponim **Crnobor** (selo Jerinići, s. 304) navodi: veće brdo na kome danas nema šume, sve je golet“. I dalje: **Papratna vlaka** (selo Unač, s. 258): „veća vlaka (nema paprati); **Gaja** (selo Bezuje, s. 170): „*goli* dolovi u kojima je nekada bilo šume“; **Gajevi** (selo Šćepan Polje: „livade“; **Čojove omore** (selo Podmilogora, s. 299): „brdo bez omora“ i dr.

Primjedbe koje smo izrekli u ovome prikazu ne treba shvatiti kao zlu-rado cjepidlačenje i „iščerivanje maka na konac“. Njih iskazuje onomastičar

iz botaničke struke, s jedinom namjerom da se izvrše ispravke i dopune samo u onome segmentu u kojemu se onomastičar lingvističkoga profila susrijeće sa složenim fitonimskim problemima, vezanim za fitonimiju i fitotoponimiju. Na prvome mjestu misli se na identifikaciju i determinaciju biljnih taksona pomoću kodifikovane latinske nomenklature, što pripada botaničkoj struci u najužem smislu toga pojma. Tu se lingvisti teško snalaze i redovno griješe, a naročito ako se oslanjaju na nepouzdanu literaturu – u kojoj nije razgraničeno dijalekatsko od opštega. Kao što biljke, kao materijalni sistemi i živa bića, mogu imati manje ili više ograničene areale i tipična staništa, jednako tako ograničeno rasprostranjenje mogu imati i narodni nazivi biljaka kao duhovne tvorevine.

Monografija *Toponimija Pivske planine* prije svega je dijalektološka studija s dosta idiomskih oblika, zato u sebi i sadrži „petrificirane“ najkarakterističnije odlike toga crnogorskog kraja, pa samim tim i nazive biljaka i životinja. Dijalekatske slike jednoga kraja ne trpe „hibride“, tako da se ni narodni nazivi biljaka s Pivske planine zbog homonimskih i sinonimskih problema ne smiju zamjenjivati s imenima iz drugih dijalekata. Zbog pogrešno identifikovanoga fitonima jednako „trpe“ i onomastika i botanika. Ima fitonima koji su širokoga rasprostranjenja i opšti su za šira područja srodnih jezika, ali zato ima izraza i termina koji predstavljaju specifičnost nacionalnih jezika i lokalnih dijalekata, i treba ih vjerno identifikovati i prikazivati u dijalektološkim studijama. Fitonimi su najbolje zaštićeni i očuvani preko fitotoponima, koji su nepromjenljivi, pošto se toponimi jednom „krštavaju“ i kao takvi ostaju kao najpouzdaniji šedoci o razvoju jezika. O homonimiji u crnogorskoj fitonimiji i problemima koje izazivaju neoprezne onomastičke interpretacije opširnije je govoreno na drugome mjestu (PULEVIĆ V. 2011:303–311).

CICMIL-REMETIĆ R. (2010:101–110) u poglavlju *Fitonimi*, u kojemu je predstavljena identifikacija biljaka, objektivno gledano napravila je samo jednu grešku – metodološku, koja je multiplikativno proizvela ostale greške i previde u tumačenju pojedinačnih fitonimskih kategorija. Autorka se nekritički i bez rezerve, a može se slobodno reći i „slijepo“, oslonila na Simonovićev *Botanički rečnik*. Da bi neko djelo bilo dobro, nije samo po sebi dovoljno da iza njega stoji visoka institucija, pa makar to bila i Srpska akademija nauka i umetnosti iz Beograda. Simonovićev *Botanički rečnik* nastao je planski, nakon Novosadskoga dogovora o jeziku (1954), kad je trebalo sve unitarizovati, pa i nazive biljaka, i podvesti pod jedinstveni „srpskohrvatski jezik“. Zato je u *Botanički rečnik* i ugurano „sve i svašta“, tako da su se obesmilile sve dijalekatske i nacionalne specifičnosti izvan zadanoga „srpskohrvatskog jezika“. Ustaljena fraza o „bratstvu i jedinstvu jugoslovenskih naroda i narodnosti“ važila je samo za političke i ideološke potrebe, a po Novosadskome dogovoru pokušano je da se „čvrsto“ utemelji samo jedno „bratstvo i jedinstvo“ – ono

između Srba i Hrvata, dok ostali nijesu predstavljali ni „pastorčad“. Upravo su takve „tekovine“ preko Simonovićeve „srpskohrvatskog“ *Rečnika imena biljaka* dospjele i u *Toponimiju Pivske planine*.

Da je Simonovićev *Botanički rečnik* u potpunosti neupotrebljiv, čak i za fitonimiju Srbije, pokazali su srpski botaničari ŠILJAK M. & DINIĆ A. (1993/94:199-202), s čvrstim stavom da Simonovićevu fitonimsku građu treba iz temelja revidirati i dopuniti, te u tome smislu daju konkretna uputstva i smjernice (PULEVIĆ V. 2009:71-72).

Velika je sreća što je Radojka Cicmil-Remetić pripremila veoma značajno djelo *Toponimija Pivske planine*, u kojemu se naročito ističe poglavlje *Rečnik* (s. 143-311). Građa je savjesno sakupljena na terenu i u rječnik složena cjelovito, pregledno i konzistentno, s najbitnijim parametrima o tipu i karakteru lokacija, tako se može reći da ta građa predstavlja ne izvor, nego pravo vrelo informacija i potvrda o najbitnijim specifičnostima crnogorskoga jezika.

Bilo bi od neprocjenjivoga značaja kad bi iskusna i savjesna onomastičarka Radojka Cicmil-Remetić svoja istraživanja prenijela i na susjedna područja, na prvome mjestu mislimo na Drobniak i Pljevlja. Tako bi se zatvorila jedna dijalekatska cjelina crnogorskoga jezika. Iza takvoga projekta mogle bi da stanu tri nacionalne akademije (SANU, DANU, CANU), ili pak dva nacionalna instituta: Institut za srpski jezik (Beograd) i Institut za crnogorski jezik (Podgorica).

Poznato je da je područje Župe Pive toponomastički izučavala još jedna žena, takođe Pivljanka, Mara Tijanić, koja je skupila dragocjenu građu što se čuva u onomastičkome fondu Srpske akademije nauka i umetnosti. Dobro bi bilo da se pokrene obrada i publikovanje toga fonda, na čemu bi mogla svojim iskustvom i znanjem znatno pomoći Radojka Cicmil-Remetić.

Na kraju, da ukažemo i na ovo: knjiga *Toponimija Pivske planine*, previše je opterećena tzv. srbovanjem u vidu brojnih formulacija: „srpsko jezičko područje“, „čuvari srpske narodne duhovnosti“, „srbistika“, „srpski etnički jezički prostor“, „kod Srba“, „srpskog naroda i srpskih zemalja“, „srpska jezička starina“ i dr. Toliko je „srbovanja“ naslagano na jednu gomilu da bi nadvisilo i najviši vrh na Pivskoj planini. Ipak su tu u pitanju samo ideološke floskule u duhu davno postavljene matrice „Srbi sve i svuda“, što ni u čemu ne umanjuje jednu savjesno urađenu monografiju, kakva je *Toponimija Pivske planine*. Za sve te ideološke parole nema niti jedne potvrde u priloženoj leksičkoj građi, i one više idu na savjest izdavača knjige (SANU) i glavnoga urednika (Aleksandra Lome), nego autorke. Radojka Cicmil-Remetić je, kao malo ko prije nje, zadužila nauku o crnogorskome jeziku i Crnu Goru, a preko toga i srbistiku i slavistiku u cjelini.

Pregled fitotoponima i zootoponima zastupljenih u knjizi *Toponimija Pivske planine*

Aluga – gusta šuma. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 144).

Aluga Šainovića (kao: **Šainovića aluga**) – livada, ravan. Selo Šćepan Polje. Piva (s. 307).

Aluge – strane obrasle šumom. Selo Boričje. Pivska planina (s. 144).

Avtovina – dolina u kojoj raste *avtovina*. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 143).

Avtovnik – uvala de raste *avtovina* koju mještani koriste za lijek od raznih oboljenja, a naročito od reume. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 143).

Bašča Amzina (kao: **Amzina bašča**) – voćnjak (Amza, nadimak jednom Mostiću). Selo Brijeg. Pivska planina (s. 144).

Bjelobor – brdo obraslo jelom i borom. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 149). *NAPOMENA*: Dopuna opisu lokaliteta **Bjelobor** (Crkvičko Polje). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:35).

Bjelobor – brdo i strana obrasla bukovinom i borom. Selo Barni Dô. Pivska planina (149). *NAPOMENA*: Dopuna opisu lokaliteta **Bjelobor** (Barni Dô). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:35).

Bljelibor – pod, kosanica. Selo Nedajno. Pivska planina (149).

Bljuštturni dô – dolina u kojoj raste *bljuštur*. Selo Pišče. Pivska planina (s. 149).

Bljuštturni dô – veća vala u kojoj ima *bljuštura*. Selo Boričje. Pivska planina (s. 149).

Bljuštturno katunište – strana kod Jagodnjeg vrta. Selo Unač. Pivska planina (s. 149).

Bor (kao: **Crnobor**) – veće brdo na kome danas nema šume, sve je golo. Selo Jarići. Pivska planina (s. 304).

Bor (kao: **Kod-bora**) – strana i bor, nekad orano. Selo Babići. Pivska planina (s. 215).

Bor (kao: **Milobor**) – lijepa zaravan i njiva, sada bez šume; po predanju, tu je nekada bilo borovine. Selo Unač. Pivska planina (s. 242).

Bor (kao: **Sat bor**) – brdo i bor, tuda vodi plemenski put prema Crkvičkom Polju. Od bora do Crkvičkog Polja stiže se za sat vremena brzog hoda. Sela Nikovići i Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 284).

Bor kusi (kao: **Kusi bor**) – bor poviše stijene. Selo Pišče. Pivska planina (s. 225).

- Bor kusi** (kao: **Kusi bor**) – brdo i na njemu slomljeni bor. Selo Boričje. Pivska planina (s. 225).
- Bor popov** (kao: **Popov bor**) – manja luka i bor (nije potopljeno). Selo Pišče. Pivska planina (s. 268).
- Bor prebljeni** (kao: **Prebljeni bor**) – stijene a između njih borje, ima jedan polomljeni bor. Selo Boričje. Pivska planina (s. 270).
- Bor Šabanov** (kao: **Šabanov bor**) – bor u kanjonu Pive (po predanju, po Šabanu Kruniću, koji se peo na bor i na njemu se igrao: „dero jarca“. Selo Unač. Pivska planina (s. 306). *NAPOMENA*: Dopuna opisu toponima **Bor Šabanov/Šabanov bor** (Unač). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:40).
- Borak** – strana, livada. Selo Trsa. Pivska planina (s. 151).
- Borak/Kulića borak** – strana i dolina obrasli smrekom. Selo Kulići. Pivska planina (s. 151).
- Borička greda** – velika stijena. Selo Boričje. Pivska planina (s. 151).
- Borikovača** – veći potes livada, u kome se izdvajaju: **Velika Borikovača i Mala Borikovača**. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 151). *NAPOMENA*: Dopuna opisu toponima **Borikovača** (Brijeg–Šćepan Polje). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:41).
- Borikovci** – prisoje i dolina, livada. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 151).
- Borina** – jedna glavica, brdo. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 151).
- Borine** – nekolike doline, nekada je tu bilo borove šume. Selo Unač. Pivska planina (s. 151).
- Borjanica** – strane sa dosta krša. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 151).
- Borjanica** – veće brdo obraslo šumom. Selo Kulići. Pivska planina (s. 151).
- Borjanica** – njive i livade. Selo Boričje. Pivska planina (s. 151).
- Borjanice** – strana, livade. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 151).
- Borje malo** (kao: **Malo Borje**) – doline i brda obrasli borovinom. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 236).
- Bornata dolina/Oborana dolina** – veća uvala. Selo Unač. Pivska planina (s. 151). *NAPOMENA*: Vjerovatno je ovde u pitanju oronim a ne fitotoponim, slično kao u katunskoj Nahiji i Banjanima.
- Bornata vlaka** – vala i malo šume. Selo Bojati. Pivska planina (s. 151).
- Bornata vlaka** – vala i četinarska šuma. Selo Šarići. Pivska planina (s. 151).
- Bornato brdo** – veće brdo, pašnjak. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 151).

- Borov dô** – veća dolina, u njoj nema šume. Selo Nikovići. Pivska planina (s.151).
- Borova glavica** – brdo obraslo javorom i jasenom (nema bora). Selo Kneževići. Pivska planina (s. 151).
- Borova glavica** – brdo i strana. Selo Unač. Pivska planina (s. 151).
- Borova glavica** – brdo i šuma (jela a ne bor). Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 151). *NAPOMENA*: dopuna opisu toponima **Borova glavica** (Crkvičko Polje). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:46).
- Borova lokva** – manja zaravan đe se zadržava voda poslije kiše. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 151).
- Borova luka** – bila livada, luka, a sad je potopljeno. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 151). *NAPOMENA*: Dopuna opisa toponima **Borova luka** (Borkovići). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:47).
- Borova strana** – veća strana. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 151).
- Borova strana** – strana na Treštenom brdu. Selo Unač. Pivska planina (s. 151).
- Borova strana** (kao: **Dô do Borove strane**) – veća dolina. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 183).
- Borovac** – dolina i previja. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 151).
- Borovac** – dublja dolina. Selo Kulići. Pivska planina (s. 151).
- Borovac** – strana i brdo. Selo Pišće. Pivska planina (s. 151).
- Borovac Miladinov** (kao: **Miladinov Borovac**) – kuća i uzvišenje. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 241).
- Borovačka prodo/Borovci** – dolina i pravljen lokva i bunar, pojila za stoku. Selo Unač. Pivska planina (s. 152).
- Borovci** – zaravni, livade. Selo Boričje. Pivska planina (s. 152).
- Borovci** – strane obrasle šumom, pašnjak. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 152).
- Borovci donji** (kao: **Donji Borovci**) – livade i lokva. Selo Uač. Pivska planina (s. 190).
- Borovci gornji** (kao: **Gornji Borovci**) – vala i okolo šuma. Selo Unač. Pivska planina (s. 152).
- Borovi** – stijene i pećina u kanjonu Komarnice, đe je 1943. godine bio zbjeg. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 152).
- Borovi** – strane na obali Tare (nema borova), selo Brijeg. Pivska panina (s. 152).

- Borovi** – strane obrasle borom i klekom. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 152).
- Borovi** – nekoliko doline sa malo borove šume. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 152).
- Borovi brijeg** – teren obrastao borjem u kanjonu Sušice. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 152).
- Borovi dô** – veća kotlina obrasla listopadnom šumom u kojoj se može sresti i poneki bor. Selo Borkvići. Pivska planina (s. 152).
- Borovi vrt** – vala. Selo Babići. Pivska planina (s. 152).
- Borovine** – veći potes dolina i brda; livade izdijeljene po vlasnicima. Potes je između Crkvičkog Polja (najveći dio pripada tome selu), Žeična i Jerinića. Teren je djelimično obrastao šumom. Sela: Žeično, Jerinići, Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 152). *NAPOMENA*: Dopuna opisu toponima **Borovina** (Pivska planina). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:49).
- Borovnjak** – strana obrasla borovnjakom. Selo Trsa. Pivska planina (s. 152).
- Borovnjak veliki** (kao: **Veliki borovnjak**) – osojne strane u planini obrasle borovnjakom. Omladina je tu ljeti pravila igranke i brala borovnice. Sela: Šarići, Unač. Pivska planina (s. 159). *NAPOMENA*: Dopuna opisu toponima **Borovnjak Veliki** (Kapavica, Unač). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:50).
- Breza** – brdo i malo brezove šume. Selo Uač. Pivska planina (s. 153).
- Breza** – dolina i breza (tu je kuća Petra Ognjenovića), selo Barni dô. Pivska planina (s. 153).
- Breza** – strane i breza. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 153).
- Breza** – dolina poviše kanjona Pive, u kojoj danas nema breze ni druge šume. Selo Pišče. Pivska planina (s. 153).
- Breza** – dolina i strana sa malo brezove šume. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 153).
- Breza** – livada i drvo (tu ima izvor). Selo Brijeg. Pivska planina (s. 153).
- Breza** (kao: **Ispod-breze**) – dolina i breza. Selo Bojati. Pivska planina (s. 202).
- Breza** (kao: **Dolina kod breze**) – nekoliko dola i breza. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 187).
- Breza** (kao: **Pod-brezom**) – strana i breza. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 153).
- Breza kriva** (kao: **Kriva breza**) – dočić nad samim kanjonom Tare, ima malo šume. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 221).

- Breza mala** (kao **Mala breza**) – dolina i štala. Selo Barni Dô. Pivska planina (s. 234).
- Brijes** – strane i malo brestove šume. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 153).
- Brijes** – osojna strana sa malo brestove šume. Selo Šarići. Pivska planina (s. 153).
- Brijes** (kao: **Kod brijesta**) – strana i drvo, brijest. Selo Babići. Pivska planina (s. 215).
- Bualiste/Bukalište** – brdo kod Omarka. Tuda mještani gone goveda u planinu i na lokvu. Kraj lokve na brdu volovi se zadržavaju i *buču* i prave *brljage*. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 154).
- Bučje** – velika dolina i bukova šuma. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 155).
- Bučje (Bučije)** – strmo prisoje obraslo šumom. Selo Boričje. Pivska planina (s. 155).
- Bukova paziš (Bukova pazišta)** – manja, bukova šuma. Selo Trsa. Pivska planina (s. 154).
- Bukova paziš (Bukova pazišta)** – strane obrasle šumom, kod Krive bukve. Selo Šarići. Pivska planina (s. 154).
- Bukova paziš (Bukova pazišta)** – veći potes pašnjaka i bukove šume. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 154).
- Bukova pazišta** – v. **Bukova paziš** (Nedajno, Trsa, Šarići). Pivska planina (s. 154).
- Bukova prodo** – vale i malo bukove šume. Selo Bojati. Pivska planina (s. 154).
- Bukova prodo** (kao: **Dočići na Bukovoj prodoli**) – manji dočići, jedan dio je oran. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 191).
- Bukove prodoli** – nekoliko doline i malo bukove šume, selo Pišče. Pivska planina (s. 155).
- Bukovi pās** – veći potes bukove šume. Selo Babići. Pivska planina (s. 155).
- Bukovik Bajagića** (kao: **Bajagića bukovik, Bukovik**) – livada pored izvora Bukovika. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 146).
- Bukovo osoje** – strana i šuma. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 155).
- Bukovo ramo** – osojčiva strmina i šuma. Selo Pišče Pivska planina (s. 155).
- Bukva** – izvor i drvo. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 154).
- Bukva** – livada i malo šume. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 154).
- Bukva** – brdo i krš na kome raste bukva. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 154).

- Bukva** – blaga padina i brdo, de je nekada bila bukva; tuda vodi put prema Crkvičkom Polju. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 154).
- Bukva** – veća dolina i bukva. Selo Pišče. Pivska planina (s. 154).
- Bukva** – strana i drvo. Selo Trsa. Pivska planina (s. 154).
- Bukva** – strana i drvo, a niže je pećina. Kanjon Pive. Pivska planina (s. 154).
- Bukva** (kao: **Brdo pod Bukvom**) – brdašce i malo šume. (Zove se još: Vjetreno brdo/Vljetno brdo). Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 153).
- Bukva** (kao: **Kod bukve**) – brdo, tu je bila bukva. Selo Šarići. Pivska planina (s. 215).
- Bukva** (kao: **Pod-bukvom**) – strana i bukova šuma. Selo Unač. Pivska planina (s. 266).
- Bukva** (kao: **Vlaka pod-bukvom**) – duga vala i bukva. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 163).
- Bukva debela** (kao: **Debela bukva**) – prisoje i malo šume, posebno se ističe jedna velika stara bukva, pašnjak. Selo Šarići. Pivska planina (s. 181).
- Bukva gadna** (kao: **Gadna bukva**; još: **Gadni omar**) – bukovi gaj kod Kotarišta. U velikoj bukvi, prečnika 4–5 m, raste *bubina*, vrsta pečurke koja neprijatno zaudara. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 169).
- Bukva Ivanova** (kao: **Ivanova bukva**) – manje brdo i bukva, livada. Selo Unač (i Hercegova Strana). Pivska planina (s. 201).
- Bukva Jajića** (kao: **Jajića bukva**) – strana i stara bukva. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 209).
- Bukva okresana** (kao: **Okresana bukva**) – strana i bukva. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 253).
- Bukva šuplja** (kao: **Šuplja bukva**) – brdo i bukova šuma. Pivska planina (s. 311).
- Bukva vodena** (kao: **Vodena bukva**) – dolina i šume; tu je bila bukva u čijem se udubljenju zadržavala voda. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 164).
- Bukve** – osojna strana i bukova šuma. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 154).
- Bukve** – strane i bukova šuma. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 154).
- Bukve** – osojne strane i malo bukve. Selo Boričje. Pivska planina (s. 154).
- Bukve Ljubove** (kao: **Ljubove bukve**) – vala i bukova šuma. Selo Bojati. Pivska planina (s. 233).
- Bukvina Vukašinova** (kao: **Vukašinova bukvin**) – prisoje i bukovina. Selo Unač. Pivska planina (s. 168).
- Cerje** – strana i cerova šuma. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 302).

- Cerje** (2x) – 1. strana i uvala sa cerovom šumom; 2. uvala i žbunje. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 302). *NAPOMENA*: dopuna opisa toponima **Cerje** (Bezuje). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:82).
- Cerovi rt** – kosa obrasla sitnom cerovom šumom. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 302).
- Cerovina/Donji pod** – veća zaravan i strana obrasla cerom. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 190).
- Crijemuša** – strme strane i vala; tu raste trava po mirisu slična bijelom luku – *crijemuša* (stabljika je slična luku, visoka i sočna, a list je širok; od stabljike prave salatu). Selo Unač. Pivska planina (s. 303). *NAPOMENA*: dopuna opisu toponima **Crijemuša** (Unač). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:87).
- Crijemuša** – strane u Šarića gori obrasle *crijemušom*. Selo Šarići. Pivska planina (s. 303).
- Crijemuša** – v. **Strijemuša** (Bezuje). Pivska planina (s. 303).
- Crijemušni dô** – veći dô i šuma će ima dosta *crijemuše*. Selo Barni Dô. Pivska planina (s. 303).
- Čapljestiva dolina** – veća dolina u kojoj najviše raste „trava *čaplijes*“. Selo Pišće. Pivska planina (s. 305).
- Čavaruša** – velika litica, u podnožju je pećina, teren je u kanjonu Komarnice. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 304).
- Čavčarica** – jama, više škrip, će se čavke legu. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 304). *NAPOMENA*: Dopuna opisa toponima **Čavčarica** (Dubljevići). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:90).
- Čavčenice** – manje jame. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 304).
- Čavčin dô** – dolina. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 304).
- Čavčin dô** – dolina i nekoliko omore. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 304).
- Čavčina** – previja sa dosta krša i jama u kojoj se skupljaju čavke. Sela Bezuje i Borkovići. Pivska planina (s. 304). *NAPOMENA*: dopuna opisu toponima **Čavčina** (Bezuje). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:90).
- Čavčina jama** – jama kod Gladišta (u nju slijeću čavke). Selo Šarići. Pivska planina (304).
- Čavčina jama** – jama na Vaganima. Selo Unač. Pivska planina (s. 304).
- Čavčini podovi** – nekoliko ravne doline i zaravni u planini pored Crkvina. Selo Šarići. Pivska planina (s. 304).
- Čavljeni kamen** – krševita previja i jedan kamen, velika gromada koja se izdvaja od okoline, a u podnožju je pećina. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 304).

- Čavlenuša** – oštar kamenjar, brda, uvale, škripovi i pećine kraj Milatovih dolova. Taj teren je teško prohodan, gornji dio je **Velika Čavlenuša/Gornja Čavlenuša**, a donji: **Mala Čavlenuša/Donja Čavlenuša**. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 304).
- Čečari** – strane i sitna, gusta šuma. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 305).
- Čela** – dolina u Kosmanu; tu su u drvetu našli pčele i vadili med. Selo Šarići. Pivska planina (s. 305).
- Čele Radove** (kao: **Radove čele/Ravne čele**) – dubodolina i šuma u Milogori; u bukvi Rade našao pčele i vadio med. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 277).
- Čelina** (kao: **Ispot-Čeline**) – strmina obrasla šumom. Selo Boričje. Pivska planina (s. 203).
- Čelina** (kao: **Iznat-Čeline**) – brdo poviše strane, tuda vodi put u katun. Selo Boričje. Pivska planina (s. 202).
- Čelina mala** (kao: **Mala čelina**) – visoka litica, stijena u kanjonu Pive. Pivska planina (s. 235).
- Čelina velika** (kao: **Velika čelina**) – stijena visoka oko 100 m, kanjon Pive. Pivska planina (s. 158).
- Čelinac** – dio kanjona Pive. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 305).
- Čelinski rt** – ravna i duga strana. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 305).
- Čelinsko prisoje** – strana i na tome terenu visoka stijena. Selo Babići. Pivska planina (s. 305).
- Čelovci** – manje doline, a oko krš. Selo Pišče. Pivska planina (s. 305).
- Čemerična prodo/Čemerišna prodo** – zaravan i vala. Selo Kulići. Pivska planina (s. 305).
- Čemerični dô** – veći dô đe raste čemerika. Selo Trsa. Pivska planina (s. 305).
- Čemerično brdo/Čemerišno brdo** – dugo brdo, livada. Selo Kulići. Pivska planina (s. 305).
- Čemerišna prodo** – v. **Čemerična prodo** (Kulići). Pivska planina (s. 305).
- Čemerično brdo** – v. **Čemerišno brdo** (Kulići). Pivska planina (s. 305).
- Čipčeva vlaka** – vala u kojoj raste *čipac*. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 305).
- Čipnata vlaka** – vala u Vlakama (tu raste sitna, tvrda trava *čipac*). Selo Šarići. Pivska planina (s. 305).
- Ćeteništa** (3x) – vale i doline đe je uzgajan ćeten. Selo Žeično. Pivska planina (s. 298).

- Ćetenište** – dolina đe je uzgajan ćeten. Selo Babići. Pivska planina (s. 298).
- Ćetenište** – manji dočići, nekad orano. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 298).
- Ćetenište** – strana nekad orana. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 298).
- Ćetenište** – strane đe su gajili ćeten. Selo Šarići. Pivska planina (s. 298).
- Ćetenište Sarino** (kao: **Sarino ćetenište**) – dočić đe je uzgajan lan. Selo Bojati. Pivska planina (s. 284).
- Ćetini dô/Ćetni dô** – dolina niže Ćetnih poda, pašnjak. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 298).
- Ćetna dola** – velika „razvaljena“ dolina sa više manjih dolinica. Selo Trsa. Pivska planina (298).
- Ćukov val/Ćukov krš** – veliki krš, stijena. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 299). *NAPOMENA*: dopuna objašnjenju toponima **Ćukov krš** (Bezue). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:98).
- Ćukova dolina** – veća dolina, kosanica. Selo Trsa. Pivska planina (s. 299).
- Ćukova glavica/Ćukaša** – zaselak đe su kuće Vračarića Selo Šarići. Pivska planina (s. 299).
- Ćukaša** – v. **Ćukova glavica** (Šarići). Pivska planina (s. 299).
- Diljka** – livada. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 181).
- Diljka** – duga vala, livada. Selo Pišće. Pivska planina (s. 181).
- Diljka** – ravan pored Cijepaca. Selo Boričje. Pivska planina (s. 181).
- Diljka** – vlačica, okolo krš. Selo Bezue. Pivska planina (s. 181).
- Divljaka** – proplanak i na njemu divlja jabuka. Selo Pišće. Pivska planina (s. 181).
- Divljaka/Ko(d) divljake** – uvala u kojoj raste drvo divljake. Selo Boričje. Pivska planina (s. 181).
- Divljaka** – proplanak i na njemu divlja jabuka. Selo Pišće. Pivska planina (s. 181).
- Divljaka** – pošumljena kosa, tu su rasle divljake. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 181).
- Divljaka** (kao: **Ko(d) divljake**) – duga livada i divljaka. selo Bojati. Pivska planina (181).
- Divljake** – livada u kojoj rastu kruške i jabuke divlje. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 181).
- Dokoljen** – „teren u podnožju Kozarice gde raste mirisni cvet dokoljen (narcis)“. Selo Bezue.– Pivska planina (s. 185).

- Dokoljenovo prisoje** – veliko prisoje u Zagorcu, u kome raste dokoljen (narcis). Sela Babići i Barni dô. Pivska planina (s. 185).
- Drača** – teško prohodna vala u kanjonu Komarnice. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 191).
- Drače** – krš i vrleti sa šumom. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 192).
- Drenovi dô** – vala koja se spušta u kanjon Sušice. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 192).
- Drenovo ramo** – greben i kom obrastao šumom. Selo Pišče. Pivska panina (s. 192).
- Drijen** – veća dolina i u njoj drenjak. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 192).
- Drijeni dô** – veća dolina i jedno drvo. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 192).
- Drijenjak** (kao: **Dô pod drijenjkom**) – manja dolina i drijenjak u njoj. Selo Bojati. Pivska planina (s. 184).
- Drijenjak** (kao: **Ko/d-drijenjka**) – doline i strane đe raste drenovo drvo. Selo Bojati. Pivska planina (s. 215).
- Drva Krstova** (kao: **Krstova drva**) – brdo na kome su godinama stajala i satrulila Krstova drva. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 223).
- Dubrava** – strane i šuma, selo Borkovići. Pivska planina (s. 193).
- Dubrave** – strane i šuma u kanjonu Pive. Pivska planina (s. 193).
- Dubrovnik** – strane i golo brdo (1820m), a niže je stijena visoka oko 50m. Selo Trsa. Pivska planina (s. 193).
- Dumača** – veća dolina čiji je jedan dio ograđivan i oran. Selo Unač (i Ercegova Strana). Pivska planina (s. 193).
- Dumača** – dubodolina. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 193).
- Dumača (2x)** – u oba slučaja riječ je o dubodolinama, livada. Selo Žeično. Pivska planina (s. 193).
- Dumača Ognjenovića** (kao: **Ognjenovića dumača**) – dubodolina. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 251).
- Dumače** – veće rupine sa osojnim stranama i dobrom travom za ispašu. Selo Boričje. Pivska planina (s. 193).
- Dumače** – veće, duboke doline, pašnjak. selo Babići. Pivska planina (s. 193).
- Dumače** – duboke doline u katunu. Selo Unač. Pivska planina (s. 193).
- Dumače** – veće doline i malo šume. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 193).
- Džever javor** – javor u strani. Selo Unač. Pivska planina (s. 306).

- Elda Obradova** (kao: **Obradova elda**) – ravan teren na kome je nekada sijana heljda, sada pašnjak. Selo Trsa. Pivska planina (s. 250).
- Eljdište** – njiva đe je uzgajana heljda. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 196).
- Eldišta** – veća vala, nekad orana. Selo Babići. Pivska planina (s. 196).
- Gaj** – strana i šuma. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 170).
- Gaj** – strana i bukova šuma. Selo Bojati. Pivska planina (s. 170).
- Gaj** – šuma u strani. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 170).
- Gaj** – veliki gaj hrastove šume koja je jednim dijelom potopljena, a prostire se od Žute grede do u kanjon Pive. Pivska planina (s. 170).
- Gaj** – osoje obraslo šumom. Selo Kulići. Pivska planina (s. 170).
- Gaj** – veliki potes bukove šume. Selo Vojinovići. Pivska panina (s. 170).
- Gaj** – strana i malo bukove šume. Selo Vojvodići. Pivska planina (s. 170).
- Gaj** (3x) – uvijek se radi o malo bukove šume u blagoj strani. Selo Šarići. Pivska planina (s. 170).
- Gaj** (kao: **Pod Gajem**, 2x) – doline, livada. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 266).
- Gaj** (kao: **Pod pod Gajem**) – manja ravan, livada. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 265).
- Gaj Aleksića** (kao: **Aleksića gaj**) – atrana obrasla bukovom šumom. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 143).
- Gaj Cicmilski** (kao: **Cicmlski gaj**, **Galov gaj**) – selo Kneževići. Pivska planina (s. 170).
- Gaj Galov** (kao: **Galov gaj**, **Cicmilski gaj**) – dolina, bukova šuma i ozidina. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 170).
- Gaj Milanovića** (kao: **Milanovića gaj**) – šuma u strani. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 242).
- Gaj Milanovića** (kao: **Milanovića gaj**) – veći potes dolina i malo šume. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 242).
- Gaj Stanojev** (kao: **Stanojev gaj**) – uvale i malo šume. Selo Boričje. Pivska planina (s. 289).
- Gaj Šivčića** (kao: **Šivčića gaj**) – strana i malo šume. Selo Boričje. Pivska planina (s. 307).
- Gaj Škiljevića** (kao: **Škiljevića gaj**) – osojna strana i šuma. Selo Boričje. Pivska planina (s. 309).
- Gaja** – „goli“ dolovi u kojima je nekad bilo šume. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 170).
- Gajevi** – livade. Selo Šćepan Polje. Piva (s. 170).

- Gajevi** – bukova šuma. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 170).
- Gajevi** (kao: **Kotarište pod Gajevima**) – veća dolina i kotar. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 220).
- Gajevi** (kao: **Dô pod Gajevima**) – manja dolina i bukova šuma. Selo Bojati. Pivska planina (s. 184).
- Gajevi (Ispod Gajeva)** – dolina, šuma i ozidina od zgrade. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 170).
- Gajići** – manje doline i malo ive. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 170).
- Garišta** – ravna dolina i vala, kvalitetna livada. Selo Žeično. Pivska panina (s. 170).
- Golubina jama/pećina** – jama bezdanica i pećina u kojima se legu ptice. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 172).
- Golubina jama** – potes u Šenokosima: manje brdo i na njemu jama. Selo Šarići. Pivska planina (s. 172).
- Golubinjača pećina** – pećina pri vrhu „brijega“; kanjon Pive. Pivska planina (s. 172).
- Golubinja greda** – velika litica, stijena visoka oko 300 m. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 172).
- Gora** (kao: **Čair pod gorom**) – nekoliko doline pod Milogorom, livada. Selo Vojvodići. Pivska planina (s. 304).
- Gora** (kao: **Kotarište pod gorom**) – dolina i kotar. Selo Vojvodići. Pivska panina (s. 220).
- Gora** (kao: **Podmilogora/Podgora**) – zaselak Trse. Pivska planina (s. 267).
- Gora** (kao: **Podovi u Sumorovoj gori**) – zaravni. Selo Unač. Pivska planina (s. 267).
- Gora dugačka** (kao: **Dugačka gora**) – strma strana i šuma. Selo Boričje. Pivska planina(s. 193).
- Gora dedova/Dedovci** (kao: **Dedova gora**) – „(teren pripada Dubrovsku) – veći potes dolina i šuma koju koriste Bezujani, a za uzvrat, žitelji Dubrovska su dobili dozvolu od Bezujana da korste vodu u Radoševini“. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 194).
- Gora grlička** (kao: **Grlička gora**) – bukova šuma. Selo Kulići. Pivska planina (s. 177).
- Gora gusta** (kao: **Gusta gora**) – gusta šuma u vrhu planine Sokola. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s– 180).
- Gora jajna** (kao: **Jajna gora**) – šume (smrča i jela). Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 204).

- Gora mala** (kao: **Mala gora**) – osojna strana i šuma. Selo Pišče. Pivska planina (s. 234).
- Gora Peradova** (kao: **Peradova gora**) – strana obrasla crnom četinarskom šumom. Sela Kulići i Pišče. Pivska planina (s. 259). *NAPOMENA*: Toponim **Peradova gora** zabilježen je iznad kanjona rijeke Sušice. (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:141).
- Gora pištova** (kao: **Pištova gora**) – dubodolina sa sitnom šumom. Selo Pišče. Pivska planina (s. 262).
- Gora Smailova** (kao: **Smailova gora/Smailov pod**) – manja zaravan i malo šume. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 286).
- Gora Šarića** (kao: **Šarića gora/Šuma**) – potes obrastao raznom šumom a najviše bukovom. Kompleks se prostire od Šarića do Šenokosa, Vrčića i sve do Barnog Dola. Ova velika šuma je bila vlasništvo sela, ali su je se mještani poslije Drugog svjetskog rata „dobrovoljno“ odrekli u korist države. Selo Šarići. Pivska planina (s. 307).
- Gora velika** (kao: **Velika gora**) – strana obrasla šumom. Selo Kulići. Pivska planina (s. 157).
- Gora žeičanska** (kao: **Žeičanska gora**) – veći potes dolina i bukova šuma. Selo Žeično. Pivska planina (s.197).
- Gorica** – strana i šuma poviše Kosmana. Selo Šarići. Pivska planina (s. 173).
- Gorje** (kao: **Međugorje**) – prisoje i malo šume. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 240).
- Govedarica** – brdo i strana poviše kanjona Komarnice, tu su bili torovi za stoku a sada – livada. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 172).
- Govedarnik** – omeđina od zadružne štale. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 172).
- Goveda dolina** – duboka dolina sa gredama i škripom. Tu je dobra i kvalitetna trava, zbog koje se goveda često „lome“. Selo Šarići. Pivska planina (s. 172).
- Goveda glavica** – brdo sa manjim zapodinama. Selo Boričje. Pivska planina (s. 172).
- Goveda ravan** – veća zaravan. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 172).
- Govedi dô** – dolina i manje brdo. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 172).
- Grab** (3x) – 1. livada, 2. strane i šuma, 3. kamp naselje na Brštanovici. Pivska planina (s. 176). *NAPOMENA*: Dopuna opisu toponima **Grab**. (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:148).
- Grakala** (kao: **Vlaka u Grakalima**) – duga vala i šuma. Selo Bezuje. Pivska planina (s.163).

Graovište – vala đe je bila njiva. Selo Nikovići. Pivska planina (176).

Grm, Grmen – česti su na Pivskoj planini toponimi sa osnovom *grm, grmen* (s.178): **Dugi grm** (Unač), **Džebin grm** (Kulići), **Žuti grm** (Kulići), **Vukosavin grmen** (Šarići), **Babin grmen** (Kneževići), **Cukov grmen** (Kneževići), **Grmov dô** (Nedajno), **Srđevi grmovi** (Borkovići).

Grovište/Zagraovište – strana, nekad orana. Selo Pišće. Pivska planina (s. 198).

Gubava peć – manja litica pored Pive (potopljeno). Kanjon Pive (s. 179).

Gubavačko osoje – strana i šuma. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 179).

Gubavče – vala i previja obrasla šumom. Selo Vojinovići. Pivska planina (179). *NAPOMENA*: Ispravka i dopuna toponima **Gubavč(e)** (1500). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:162).

Ispašne doline – više dolina, pašnjak. Selo Žeično. Pivska planina (s. 202).

Ispašni dô – manja dolina, pašnjak. Selo Žeično. Pivska planina (s. 202).

Ivić – dolina sa malo žbunja, pašnjak. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 201).

Ivov dô – veća, neravna dolina, livada. Selo Barni dô (s. 201).

Ivova rupa – dubodolina i malo šume. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 201).

Ivova vlaka – veća strana u Koritima đe raste iva. Selo Pišće. Pivska planina (s. 201).

Ivovac – veće brdo đe je bila karaula. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 201).

Ivove glavice – brežuljci i uvale. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 201).

Izgoreli dočići – dočići u kojima je u požaru izgorjela šuma. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 201).

Izgoreline – „potes na kome je, po predanju, bila prva kuća Kulića, koju su Turci zapalili 1805. godine, kada se na Kotarima Suljeman-paša potukao sa gornjohercegovačkim uskocima“. Selo Kulići. Pivska planina (s. 202).

Jablan dô – veća dolina. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 203).

Jablan dola – više dolina kod Jablan vrha. Sela: Unač i Šarići. Pivska planina (s. 203).

Jablan dola – tri doline, livada. Selo Trsa. Pivska planina (s. 203).

Jablan doli – livade u selu u kojima raste *jablan*, cvijet žute boje i lijepog izgleda. Selo Unač. Pivska planina (s. 203).

Jablan krši – krševite doline, teško prohodni teren. Selo Boričje. Pivska planina (s. 203).

Jablan pod – manji pod. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 203).

Jablan pod – ravan pod, livada. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 203).

- Jablan prisoje** – prisojna strana u kojoj raste žuti cvijet, jablan. Selo Bojati. Pivska planina (s. 203).
- Jablan vrg** – visoko brdo pored Lisine. Selo Šarići. Pivska planina (s. 203). *NAPOMENA*: PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:169 navode **Jablan vrh** u regionu sela Unač–Hercegova Strana. Možda se radi o istom toponimu.
- Jablan vrg mali** (kao: **Malli Jablan vrg**) – manje brdo poviše Milogore. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 236).
- Jablan vrg veliki** (kao: **Veliki Jablan vrg**) – brdo poviše Milogore. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 159).
- Jabukovac** – dvije doline i divljaka. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 203).
- Jabukovac** – prisojna strana i štala. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 203).
- Jagličina lokva** – lokva u Vojvodinom čairu. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 204).
- Jagodnja kosa** – blaga kosa, brdo i šuma. Selo Barni Dô. Pivska planina (s. 204).
- Jagodnja njiva** – strana, sada livada. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 204).
- Jagodnja prisoja** – prisojne strane, kosanica. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 204).
- Jagodnje brdo** – veće brdo, selo Dubljevići. Pivska planina (s. 204).
- Jagodnji dô** (2x) – 1. dolina, livada; 2. dolina, malo šume, pašnjak. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 204).
- Jagodnji vrg** – brdo oštrog vrha, golet. Selo Unač. Pivska planina (s. 204).
- Janjča greda** – veća stijena đe su „plandovali janjci“. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 206).
- Janjča korita** – doline đe su pokrivali snijeg i (iz korita) pojili „janjce“. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 206).
- Janje prodoli** – veći potes dolina đe su bili torovi i zakloni za stoku. Selo Jerinići. Pivska planina (206).
- Janje prodoli** – nekolike manje doline iza Siljevca; tu su bili torovi, đe su „zimile ovce“. Selo Šarići. Pivska planina (s. 206).
- Janjila** – doline i štale; tu su „zimili i jagnjili ovce“. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 206).
- Janjilište** – strane đe su bile štale, u kojima su zimi zatvarali ovce. Selo Bojati. Pivska planina (s. 206).
- Janjilo** – šuma i livada, đe su bili torovi za ovce i jagnjad. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 206).

- Janjilo** – potes na kome su bile torine za ovce, teren je malo zaklonjen od vjetra Selo Boričje. Pivska planina (s. 206).
- Janjilo** – livade će su „metali“ ovcama. Selo Nedajno. Pivska panina (s. 206).
- Janjski rt** . grubo brdo, „samo kamen“. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 206). *NAPOMENA*: Možda je lokalitet nazvan po prezimenu. U selu postoje još i toponimi: **Janjića brdo**, **Janjina vlaka** i dr.
- Japija Miličića** (kao: **Miličića japija**) – kosa u šumi će je nekad bila složena drvena građa. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 242).
- Japija Vidakova** (kao: **Vidakova japija**) – zaravan će je Vidak bio složio građu za kuću, ali je nije iskoristio već je tu satrulila. Selo Šarići. Pivska planina (s. 160).
- Jarčišta** – livade sa dosta krša, nekad oran teren. Selo Boričje. Pivska planina (s. 206).
- Jarčišta** – strane i doline obrasle šumom i rastinjem, pašnjak i livada. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 206).
- Jarebinjska greda** – veća strana. Selo Pišče. Pivska planina (s. 206).
- Jasena** (u **Jasenoj**) – zaselak će su kuće Uščumlića. Selo Brijeg. Pivska panina (s. 207).
- Jasenica** – veći izvor će su bili mlini, od kojih se još uvijek vide ostaci, tragovi. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 207). *NAPOMENA*: Dopuna opisu toponima **Jasenica** (Dubljevići). Sela Bezuje i Dubljevići se graniče, pa je moguće da se radi o graničnom lokalitetu (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:187).
- Jasenička luka** – manja zaravan, luka, sada zapušteno. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 207).
- Jasenički potok** – potok od izvora Jasenice do jezera. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 207).
- Jaseništa** – doline, livade izdijeljene po vlasnicima. Selo Unač. Pivska panina (s. 207).
- Jasenište** (2x) – 1. strana i malo jasena; 2. dolina u Kršinama. Selo Šarići. Pivska panina (s. 207).
- Jasenište** – dvije krševite doline i malo jasike, kosanica. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 207).
- Jasenište Nikolino** (kao: **Nikolino jasenište**) – doline i malo šume. Selo Unač. Pivska planina (s. 248).
- Jasnova luka** – ravan. Selo Boričje. Pivska lanina (s. 207).

- Jasenova torina** – na samom vrhu Zmijinih krša dolinica đe su bili torovi u koje su zatvarali ovce. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 207).
- Jasičje** – velika vala obrasla jasikom, spušta se do rijeke. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 207).
- Jasičje** – livada i malo jasike. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 207).
- Jasičje** (kao: **Pećina u Jasičju**) – pećina duga oko 50 metara. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 261).
- Jasika** – dolina i drvo. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 207).
- Jasika** – manji dô i jasika, livada. Selo Šarići. Pivska planina (207).
- Jasika** – vala obrasla šumom, u kojoj je najviše smrčevine. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 207).
- Jasika u Omarinama** – dolina i malo jasike. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 207).
- Jasike** – manja dolina sa malo jasikovine i omeđinom od štale. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 207).
- Jasikova prodo** – vala i šuma, bukva i jasika. Selo Šarići. Pivska planina (s. 207).
- Jasikova ravan** – pašnjak. Selo Boričje. Pivska planina (s. 207).
- Jasikovac** – veće brdo (1430 m), tu su kuće Živkovića. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 207).
- Jasikovac** – bunar i okolo malo jasike. Selo Unač. Pivska planina (s. 207).
- Jasikovi pod** – manja zaravan ispod strane, sada zarasla u žbunju. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 207).
- Jastrebinjača/Jestrebinjača** – brdo obraslo smrčevom šumom. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 207).
- Javor** – duga vala i javor. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 203).
- Javor** – strana i zaravan, teren na kome sada nema drveta. Selo Babići. Pivska planina (s. 203).
- Javor** – ulaz u kanjon Sušice, teren obrastao javorom. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 203).
- Javor** – veća strana obrasla šumom u kojoj se ističe jedan veći javor. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 203).
- Javor** – vala i javor, livada. Selo Boričje. Pivska planina (s. 203).
- Javor** (2x) – 1. strana i stari javor; 2. dolina i javorova šuma na Duboj. Selo Barni Dô. Pivska planina (s. 203).
- Javor** (kao: **Džever javor**) – v. **Džever javor** (Unač). Pivska planina (s.306).

- Javor** (kao: **Vlaka pod-javorom**) – duga vala i u njoj javor. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 163).
- Javor veliki** (kao: **Veliki javor**) – stari javor (drvo oko jedan metar u prečniku). Selo Bojati. Pivska planina (s. 159).
- Javorak** (3x) – uvijek je riječ o terenu sa javorovom šumom. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 203).
- Javorak** – dolina i javorova šuma u Šarića gori. Selo Šarići. Pivska planina (s. 203).
- Javorak/Javorci** – livada i malo javorove šume. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 203).
- Javorci** (2x) – 1. brdo i šuma; 2. livada iza Javorova kraja. Selo Boričje. Pivska planina (s. 204).
- Javorci** – neravan teren, obrastao javorom. Selo Babići. Pivska planina (s. 204).
- Javorci** – nekoliko manje doline i malo šume. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 204).
- Javorić** – strana i malo javorove šume. Selo Bojati. Pivska planina (s. 203).
- Javorić** – dočić i drvo. Selo Unač. Pivska planina (s. 203).
- Javorići** – previja i malo javora. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 204).
- Javorje** – livade sa malo šume. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 204).
- Javorje** – strane u kanjonu Pive. Pivska planina (s. 204).
- Javorov dô** – veći dô i javor. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 204).
- Javorov kraj** (2x) – 1. dolina i šuma u Šarića gori; 2. dolina i šuma iza Ublića, prema Vojvodićima. Selo Šarići. Pivska planina (s. 204).
- Javorov kraj/Javorovi kraj** – dolina i malo šume. Selo Boričje. Pivska planina (s. 204).
- Javorove dole** – nekoliko doline i malo šume. Selo Unač. Pivska planina (s. 204).
- Jazavčina** – dolina i strana, teren na kome se često viđaju jazavci. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 204).
- Jazavčina** (kao: **Pod Jazavčinom**) – manja zaravan obrasla žbunjem. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 265).
- Jazbine** – krš i šuma, pašnjak. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 204).
- Jazbine** – krševite i škarovite doline (teren pogodan za skrivanje lisica). Selo Jerinići. Pivska planina (s. 204).
- Ječmište** – strane i zapodine. Selo Pišče. Pivska planina (s. 209).

Jejina pećina – manja pećina u pašnjaku. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 208).

Jelav – brdo obraslo šumom. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 208).

Jele (2x) – 1. strana u selu; 2. strana u kanjonu, šuma i pećina đe je bio zbjeg za vrijeme Drugog svjetskog rata. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 208).

Jele – dubodolina i vale sa malo šume. Selo Unač. Pivska panina (s. 208).

Jelenčin dô (kao: **Gornji Jelenčin dô**) – veća dolina. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 175).

Jelika – veće brdo. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 208).

Jelika – brdo obraslo jelovinom. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 208).

Jelika – brdo poviše Ledenica. Selo Šarići. Pivska planina (s. 208).

Jeleno vrelo – izvor u brijegu. Selo Boričje. Pivska planina (s. 208).

Jelov dô – doline i lijeska, pašnjak. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 208).

Jelova kosa – brdo obraslo šumom. Selo Babići. Pivska planina (s. 208).

Jelovi dolovi – nekoliko doline. Selo Babići. Pivska planina (s. 208).

Jelovi pod – zaravan, livade. Selo Babići. Pivska planina (s. 208).

Jelovo osoje – strane obrasle jelom. Selo Šarići. Pivska planina (s. 208).

Jelje (2x) – 1. strana i točila u kanjonu Komarnice; 2. mlada smrčeva šuma. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 209).

Jelje/Ljelje – strana i listopadna šuma. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 209).

Jelje malo (kao: **Malo jelje**) – uvala nad kanjonom, obrasla jelom i bukvom. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 236).

Jelje veliko (kao: **Veliko jelje**) – brdo i uvala koja se spušta u kanjon Tare. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 160).

Jeljenak (kao: **Kod Jeljenka/Kod bunara**) – vala i u njoj bunar. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 215).

Jerebinje – mala uvala, kotlina. Selo Boričje. Pivska planina (s. 209).

Jestrebinjača – v. **Jastrebinjača**. (Crkvičko Polje). Pivska planina (s. 209).

Ježev dô – veća dolina. Selo Jerinići. Pivska planina (208).

Ježeva greda – veća greda, stijena. Selo Borkvići. Pivska planina (s. 208).

Ježeva jama – jama na Ježevom brdu. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 208).

Junčeva poda – manje zaravni u pašnjaku. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 210).

Junčev dô – dolina u pašnjaku. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 210).

- Kalački bunar** – bunar u Kalačkom brdu. Sela Babići, Barni dô i Šarići. Pivska planina (s. 210).
- Kalačko osoje** – strana obrasla šumom. Selo Babići. Pivska planina (s. 210).
- Kalika** – dolina i drvo *kalika* (slično muginji). selo Jerinići. Pivska planina (s. 210).
- Kalikova dolina** – dolina i drvo (slično muginji). Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 210).
- Kalinovica** – strma, ali ravna strana. Selo Pišče. Pivska planina (s. 210).
- Kišeljače** – veća dolina i zaravan đe su kuće cizmilske. Selo Pišče. Pivska planina (s. 213).
- Kituljin tok** – točilo. Selo Boričje. Pivska planina (s. 213).
- Klačina, Klačine** – označavaju mjesta đe je „pečen klak“. Česti toponimi na Pivskoj planini, npr.: **Klačina, Klačine, Janina klačina, Mirkova klačina, Jankove klačine, Dulova klačina, Gilova klačina** (Crkvičko Polje, Borkovići, Unač, Nikovići, Bezuje, Trsa, Vojinovići, Nedajno, Podmilogora, Šarići, Brijeg, Pišče, Boričje i dr.).
- Klek mali** (kao: **Mali klek**) – veliko brdo, pašnjak. Selo Boričje. Pivska planina (236).
- Klek suvi** (kao: **Suvi klek**) – veliko brdo obraslo klekom. Selo Pišče. Pivska planina (s. 292).
- Klek suvi** (kao: **Suvi klek**) – brdo a pored su dubodoline, škripovi i školje, granica između Borkovića i Boričja. Sela Borkovići i Boričje. Pivska planina (s. 292).
- Klek veliki** (kao: **Veliki klek**) – visoko brdo, mjestimično obraslo žbunjem, pašnjak. Selo Boričje. Pivska planina (s. 159).
- Kleka** – njiva. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 213).
- Kleke** – brda i doline obrasle klekom. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 213).
- Kleke** – strane kod Bora obrasle klekom. Selo Šarići. Pivska planina (s. 213).
- Kleke** – strane na Velikom Treskavcu obrasle klekom. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 213).
- Kleke Maksimove** (kao: **Maksimove kleke**) – strana obrasla klekom. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 234).
- Kleknata glavica** – brdo obraslo klekom. Selo Babići. Pivska planina, s. 214).
- Kleknati krš** – veće brdo obraslo klekom i na njemu veći krš. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 214).

Kleknato brdo – brdo i dolina obrasli klekom. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 214).

Kleknato brdo/Kneški vršak/Vršak – brdo obraslo klekom (prema Nedajnom). Selo Kneževići. Pivska planina (s. 214).

Klekovače – doline obrasle klekom. Selo Babići. Pivska planina (s. 214).

Kljenovac – razveden i širok dô sa valama i dolinama. Selo Pišće. Pivska planina (s. 214).

Kobileća dolina – veća dolina u koju bačaju uginule konje. Selo Vojvodići. Pivska planina (s. 214).

Kobileća dolina – manja dolina. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 214).

Kobilin dô – dolina u katunu. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 214).

Kobilski dô – malo veća dolina – Selo Bojati. Pivska planina (s. 214).

Kobilj dô – veća dolina „đe su odbijali konje“. Selo Boričje. Pivska planina (s. 214).

Kobilje doline – nekoliko doline; nekada orano, otuda i sada stepenast teren. Selo Unač. Pivska planina (s. 214).

Kođa torina – dvije dolinice do same šume. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 215).

Kođi dô – manja dolina. Selo Bojati. Pivska planina (s. 215).

Kodi vrg – veće brdo i krš, stijene, tu obično „viđaju koze“ (divokoze). Selo Borkovići. Pivska planina (s. 215).

Kokošinje pećine – manje 2–3 pećine u Govedaricama. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 216).

Kokotova točila – strmina i točila od stijene. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 216).

Konopljište – više toponima na području Pivske planine, u selima: Bezuje, Babići, Nedajno, Unač, Kneževići, Šarići, Podmilogora, Nikovići, Kulići. Sada su to doline, strane, pašnjaci, livade – na kojima je nekad uzgajana konoplja. Pivska planina (s. 217).

Konjev dô – dolina na terenu Čulanbegovine. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 217).

Konjska dolina – dolina u pašnjaku. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 217).

Konjska prodo – nekoliko doline i malo šume. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 217).

Konjski dô – vala i u dnu zadolina. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 217).

Konjski dô – dolina, livada. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 217).

- Konjski katun** – krševite doline u katunu. Selo Boričje. Pivska planina (s. 217).
- Konjski tor** – zaravan a okolo šuma, pašnjak. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 217).
- Konjski torovi** – prisoje i vala, teren obrastao klekom. Selo Babići. Pivska planina (s. 217).
- Konjuška glavica** – brdo na kome stalno duva vjetar; tu konjii „laduju“. Selo Pišće. Pivska planina (s. 217). *NAPOMENA*: Dopuna opisu toponima **Konjuška glavica** (Pišće). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:244).
- Konjušnica** – strana, livada i jedan dio pašnjak. Selo Kulići. Pivska planina (s. 217).
- Konjušnica Dušanova** (kao: **Dušanova konjušnica**) – krševita dolina đe su nekad bile štale. Selo Barni Dô. Pivska planina (s. 194).
- Konjušnice** – doline i zaravni đe su najčešće bili konji u katunu. Selo Boričje. Pivska planina (s. 217).
- Konjušnice (2x)** – 1. krševita dolina u Ledenicama; 2. dolina i stijena u planini, đe su bili neki zakloni za stoku. Selo Šarići. Pivska planina (s. 218).
- Konjušnice Danilo**ve (kao: **Danilove konjušnice**) – doline đe su bile štale. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 180).
- Koprivna dolina** – veći potes đe su kuće Vojinovića. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 218).
- Korijen** – strana, lokva koja ne presušuje, jer ima žicu („korijen“) izvorske vode. Selo Unač. Pivska planina (s. 218). *NAPOMENA*: Dopuna opisu toponima **Korijen** (Unač). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:247).
- Korijenjača** – bunar i voda sa izvorskom žicom. Selo Bojati. Pivska planina (s. 218). *NAPOMENA*: dopuna objašnjenju toponima **Korjenjača** (Bojati). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:247).
- Korijenjača** – bunar u dolini, livada. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 218).
- Kosman** – veći potes četinarske šume iza Siljevca prema Jerinićima i Nikovićima. Sela: Šarići, Jerinići, Nikovići. Pivska planina (s. 219). *NAPOMENA*: veza: **Kosman** (Kneževici). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:248). Vjerovatno se radi o istom lokalitetu.
- Košeni dô** – veća dolina, livada. Selo Trsa. Pivska planina (s. 220).
- Košutina brda/Brda** – veći potes brda. Selo Unač. Pivska planina (s. 152).
- Kovilje brdo** – brdo obraslo šumom. Sela Babići i Barni dô. Pivska planina (s. 215).
- Kotromanov dô** – uvala, livada. Selo Boričje. Pivska planina (s. 220).
- Kozarevine** – strana i malo šume. Selo Barni Dô. Pivska planina (s. 215).

- Kozarica** – veći potes strana u kanjonu, obrastao sitnom šumom. Taj teren je pogodan za ispašu koza. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 215).
- Kozarice** – veći potes dolina obrastao klekom. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 215).
- Kozine** (kao: **Pecikozine**) – dubodolina i u njoj škrip i veliki krš. Selo Bojati. Pivska planina (s. 261).
- Koza peč** – veća pećina u koju su sklanjali stoku. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 215).
- Kraguljeva prodo** – dolina (tu je kuća Boja Radovića). Selo Babići. Pivska planina (s. 221).
- Kravlja prodo** – šuma u strani. Selo Šćepan Polje. Pivska planina (s. 220).
- Krbulja mala** (kao: **Mala krbulja**) – manja, neravna dolina. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 234). *NAPOMENA:* U ovom slučaju toponim **Mala krbulja** je neproziran. U nekim krajevima Crne Gore sa *krbarar* i *krbulja* označavaju se stara, debela i kvrgava (krbava) stabla drveća.
- Krčevina** (4x) – riječ je o terenu koji je krčen. Selo Brjeg. Pivska planina (s. 223).
- Krčevina** – duga vala đe je krčena šuma. Selo Žeično. Pivska planina (s. 223).
- Krčevina** – krčen teren, livada. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 223).
- Krčevina** – strana đe je krčeno i orano. Selo Unač. Pivska planina (s. 223).
- Krčevina Suljova** (kao: **Suljova krčevina**) – strane đe je šećena šuma. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 292).
- Krčevine** – strana i krčena šuma. Selo Pišće. Pivska planina (s. 223).
- Krčevine** – strane i bukova šuma u pašnjaku, nekada krčeno. Selo Šarići. Pivska planina (s. 223).
- Krčevine** – vala, krčen teren. Selo Babići. Pivska planina (s. 223).
- Krčevine** – vale u kojima je krčena šuma. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 223).
- Krčevine** (kao: **Dole pot-Krčevinama**) – nekoliko dolinice. Selo Unač. Pivska planina (s. 185).
- Krčevine** – šuma koja je vremenom krčena, potes između Plani i Stanojeva gaja. Selo Boričje. Pivska planina (s. 223).
- Krčevine** – veći potes u Stranama koji je krčen. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 223).
- Krčevine male** (kao: **Male krčevine**) – livada đe je krčena šuma. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 235).

- Krčevine velike** (kao: **Velike krčevine**) – livada đe je krčena šuma. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 158).
- Krmeća vlaka** – vala u pašnjaku. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 222).
- Krmećak** – pašnjak. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 222).
- Krpeljevina** – zaravni đe su bile kuće. Selo Boričje. Pivska planina (s. 22).
- Kruševac** – vir na Komarnici. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 223).
- Kruševlje** (2x) – 1. teren krševit i strm; 2. livada i seoski put. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 223).
- Kruševo** – prvo naselje u kanjonu Pive đe su živjeli mještani Sela Borkovića, potopljeno. Pivska planina (s. 223).
- Krtolište** (3x) – uvijek njiva đe su sijali krompir. Selo Šarići. Pivska planina (s. 223).
- Kruška** – strana i kruška na putu prema Babićima. Selo Šarići. Pivska planina (s. 223).
- Kruška** – strane i drvo, livada. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 223).
- Kruška** – strane i drvo. Selo Brijeg. Pivska planina, s. 223).
- Kruška** (2x) – 1. strana i seoski put; 2. dolina i kruška. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 223).
- Kruška** (kao: **Kot-kruške**) – kruška kraj puta u Omaru. Sela Babići i Žeično. Pivska planina (s. 219).
- Kruška** (kao: **Pot-kruškom**) – vala i drvo. Selo Babići. Pivska planina (s. 269).
- Kruška** (kao: **Pot kruškom**) – dolina i kruška. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 269).
- Kruške** – dolina i nekoliko drveta. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 223).
- Kruške** – njive i livade, ima poneka kruška. Selo Boričje. Pivska planina (s. 223).
- Kruškov dô** – veća dolina i kruška. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 223).
- Kukavice** – vale i krševita kosa kraj šume, đe se često čuje kukavica. Selo Pišče. Pivska planina (s. 224). *NAPOMENA*: Dopuna objašnjenju toponima **Kukavice** (Pišče). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:278).
- Kukavičja greda** – strma strana i na njoj litica, stijena. Selo Boričje. Pivska planina (s. 224).
- Kulašev dô** – ravna, veća dolina. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 224).
- Kulaševa dolina** – manji dô i pod. Selo Kulići. Pivska planina (s. 224).
- Kulašnica** – dolina i krš. Selo Babići. Pivska planina (s. 224).

- Kumpijerište** (kao: **Vasovo kumpijerište**) – veća strana, orana. Selo Vojvodići. Pivska planina (s. 156).
- Kupinov rt** – izbočina obrasla kupinom. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 225).
- Kupus Mijov** (kao: **Mijov kupus**) – ravan dočić, nekad oran. Selo Šarići. Pivska planina (s. 241).
- Kupušnjak** – dolina u kojoj je uzgajan kupus. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 225).
- Kurozeb** – ždulo i krš na Treskavcu. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 225).
- Kusturin dô** – manji dô, livada; tu rste biljka *kusturica*. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 225).
- Laništa** – gudurav teren, đe su bile njive. Selo Boričje. Pivska planina (s. 227).
- Lanište** – livada, nekada su bile njive. Selo Vojinovići. Pivska panina (s. 227).
- Lanište** – ravan dio sela đe su kuće Koprivica. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 227).
- Lanište** – dva dola, nekada orana. Selo Pišče . Pivska planina (s. 227).
- Lanište** – bila njiva, sada pašnjak. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 227).
- Lanište** (2x) – 1. dolina đe je sijan lan; 2. strane đe je uzgajan lan. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 227).
- Lanište malo** (kao: **Malo lanište**) – manja oranica. Selo Babići. Pivska planina (s. 237).
- Lanište Milutinovo** (kao: **Milutinovo lanište**) – dolina i pod. Selo Unač. Pivska planina (s. 243).
- Lanište Petrovo** (kao: **Petrovo lanište**) – dolina i pod. Selo Unač. Pivska planina (s. 260).
- Lanište veliko** (kao: **Veliko lanište**) – oranica u strani, nekad orano. Selo Babići. Pivska planina (s. 160).
- Laz** – obradiva, kvalitetna zemlja; djelimično potopljeno, prije potapanja bilo je naseljeno. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 226).
- Laz dugi** (kao: **Dugi laz**) – strana, livada. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 193).
- Laz Gusića** (kao: **Gusića laz**, još: **Gušića laz**) – luka pored vode, bila vlasništvo Gusića. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 180).

- Laz mali** (kao: **Mali laz**) – ravna livada. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 236).
- Laz ravni** (kao: **Ravni laz**) – livada. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 276).
- Laz veliki** (kao: **Veliki laz**) – livada. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 159).
- Lazine** (2x) – livade. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 227).
- Ležakovac** – zaravan na brdu đe planduju goveda; katun prema Drobnjacima. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 228).
- Lijećevine** – zaselak, tu je Titova pećina. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 228).
- Lijeska** – izvor. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 228).
- Lijeska velika** (kao: **Velika lijeska**) – veća vala i malo ljeskove šume. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 157).
- Lijeske** – doline i ljeskova šuma. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 228).
- Lipa** – veća dolina i velika lipa. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 229).
- Lipa** – strana, brdo i velika lipa. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 229).
- Lipa** – dolina i lipa. Selo Barni Dô. Pivska planina (s. 229).
- Lipa** (kao: **Kod lipe**) – dolina i jedna lipa. Selo Bojati. Pivska planina (s. 215).
- Lipa trostruka** (kao: **Trostruka lipa**) – strana i velika trostruka lipa, kanjon Pive. Pivska planina (s. 297).
- Lipe** – strane obrasle lipom, spuštaju se sve do vode. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 229).
- Lipe** – strane obrasle lipom. Selo Boričje. Pivska planina (s. 229).
- Lipov dô** – strane i mali dô u kanjonu Pive. Pivska planina (s. 229).
- Lisa.stijena, Lisi.kamen, Lisa usov, Lisanski put, Lisina, Lisinska njiva** – na Pivskoj planini (Borkovići, Brijeg, Crkvičko Polje, Unač, Šarići i dr.). *NAPOMENA*: veza: **Lisac, Lisinj, Lisa**. (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:312).
- Lisići dô** – prisoje i veća dolina, krševit teren pogodan za sklonište zvijeri. Sela: Pišće, Vojinovići, Kulići (sušedna–granična sela). Pivska planina (s. 229).
- Lisići krš** – veći krši i stijene, đe se sklanjaju lisice. Selo Pišće. Pivska planina (s. 229).
- Lisičija glava** – brdo između Bezuja i Dubljevića. Sela Bezuje i Dubljevići. Pivska planina (s. 229).

Lisičija glava (kao: **Dô za Lisičijom glavom**) – ravan dô. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 184).

Lisičija glava (kao: **Do pod Lisičijom glavom**) – veća dolina. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 184).

Lisičija glava (kao: **Jama za Lisičijom glavom**) – veća jama. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 205).

Lisičija vlaka – strma strana sa dosta krša. Selo Pišče. Pivska planina (s. 229).

Lisičije jame – vrletan teren i škripovi, đe se kriju lisice. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 229).

Lisičije jame – škarovit teren, đe se legu lisice. Selo Kulići. Pivska planina (s. 229).

Lisičine – krševite doline, livade. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 229).

Lisičine – škarovite doline, livade. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 229).

Lisičine – škarovite strane i žbunje; tu ima škripova đe se zavlače i skrivaju lisice. Selo Bezuje. Pivska planina (229).

Lisičine – vrtače u kojima se legu lisice. Selo Trsa. Pivska planina (s. 229).

Lisičine – nekolike doline, vrlo skrovite. Selo Kulići. Pivska planina (s. 229).

Lisičine – (kao: **Dô u Lisičinama**) – duboka dolina, livada. Selo Kulići. Pivska planina (s. 284).

Lisičije doline – v. **Lisije doline**. Selo Šarići. Pivska planina (s. 22).

Lisije doline/Lisičije doline – nekolike doline u Šarića gori. Škrapovit teren đe se skrivaju i legu lisice. Selo Šarići. Pivska planina (229).

Lisnik – strana obrasla bukvom, zimi su tu kresali list za stoku. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 229).

Lisnik – strane obrasle bukovom šumom na Žari. Tu su šekli šumu za stoku. Selo Šarići. Pivska planina (s. 229).

Lisnik – strana obrasla šumom, đe su slagali lisnik za stoku, kanjon Pive. Pivska planina (s. 229).

Lisnik – brdo poviše Krčevina. Selo Žeično. Pivska planina (s. 229).

Lisnik – doline obrasle lisnatom šumom, tu su šekli šumu za stoku. Selo Babići. Pivska planina (s. 229).

Livade – duga vala, kosanica. Selo Unač. Pivska planina (s. 228).

Livade – ravan, livada. Selo Boričje. Pivska planina (s. 228).

Lojanik – veliko brdo. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 230).

Lučeva prodo – strane i malo bora. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 232).

- Lučinjak** – dubodolina. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 232).
- Lučnjak** – manja zaravan đe je uzgajan luk. Selo Šarići. Pivska planina (s. 232).
- Lučnjak** – vrt za luk. Selo Crkvičko Polje. Pivska panina (s. 232).
- Lučnjak** – strana i brdo. Selo Unač. Pivska planina (s. 232).
- Lukavina prodo** – strane niže Bobotova vrga. Sela Šarići i Unač. Pivska planina (s. 232). *NAPOMENA*: na str. 106 CICMIL-REMERIĆ R. smatra da su toponimi **Lukovina prodo**, **Lukavica**, **Lukavice** dobili ime po biljci luku (*Allium*), s tim što toponim **Lukovina prodo** u rječniku zove **Lukavina prodo**.
- Lukovi dô** – dubodolina, košeno i orano. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 232).
- Lunjeve doline** – više dolina i šuma. Selo Babići. Pivska planina (s. 232).
- Lunjevina** – vale i doline sa malo šume. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 232).
- Lupoglav** – strmo brdo u kanjonu Pive. Pivska planina (s. 232).
- Ljelje** – ljeskov šumarak. Selo Crkvičko Plje. Pivska pania (s. 232).
- Ljelje/Jelje** –v. **Jelje/Ljelje**. Selo Brijeg. Pivska panina (s. 232).
- Ljeljenak** – visoko brdo povrh Milogore (1768 m). Sela: Nedajno, Podmilogora, Trsa, Unač. U Trsi se čuje i **Jeljenak**. Pivska planina (s. 232). *NAPOMENA*: Veza: toponimi **Ljeljenak** (u Donjem Unču) i **Ljeljenak** (Nikovići). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 323).
- Ljeljenak** (kao: **Pod pod Ljeljenkom**) – pod u šumi. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 265).
- Ljeljenova lastva** – uzana lastva koja se spušta do same vode; tu je, na malo zaravni bio savrdak. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 233).
- Ljeskov dô** – dolina i pašnjak. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 233).
- Ljeskov dô** – veća dolina. Selo Nikovići. Pivska panina (s. 233).
- Ljeskova vlaka/Ljeskovita vlaka** – vala obrasla lijeskom. Selo Žeično. Pivska panina (s. 233).
- Ljeskovac** – dva veća dola, čuje se **Gornji Ljeskovac**, **Donji Ljeskovac**. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 233).
- Ljeskovita vlaka/Ljeskova vlaka** – v. **Ljeskova vlaka**. Selo Žeično. Pivska planina (s. 233).
- Macine doline** – nekoliko doline, u njima raste iva – *maca*, kako kažu mještani. Selo Žeično. Pivska planina (s. 239).

Mačija rupina/Mačkov dô – dubodolina u pašnjaku. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 239).

Mačja jama – dolina i jama; za vrijeme rata mještani su tu bježali od Njemaca. Selo Babići. Pivska planina (s. 239).

Mačkov dô – v. **Mačija rupina** (Jerinići). Pivska planina (s. 239).

Mačkova voda – izvor. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 239).

Maginjača – veća dolina đe su kuće Bogdanovića. Selo Pišće. Pivska planina (s. 234). *NAPOMENA*: Toponim neproziran. U fitonimskoj literaturi naziv *maginja* veže se za usko mediteransku biljku *Arbutus unedo*, kao i za (vjerovatno greškom) *Prunus mahaleb*. Naziv *divlja maginja* je sinonimno ime za planinski polegli žbun *Arctostaphylos uva ursi*, što bi bilo najbliže piščanskom toponimu **Maginjača**.

Makljeviti doli – nekolike doline obrasle šumom. Selo Unač. Pivska planina (s. 234). *VEZA*: toponim **Makljeviti dô** (**Veliki** i **Mali**), Unač. (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:337).

Malinjak – strana obrasla malinjakom. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 236).

Maovi – uzana, ravna i duga livada. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 237). *NAPOMENA*: Pri izučavanju porijekla naziva *Maovi* treba uzeti u obzir mogućnost vezivanja za *mah*, *ma*’, *mahovina*, *ma*’*ovina*. Lokalitet je uzana i duga livada, vjerovatno i zašćenjena i nešto vlažnija, što odgovara staništu mahovina.

Maslača – dolina sa dobrom travom. Selo Kulići. Pivska planina (s. 238).

Maslače – dvije doline sa kvalitetnom travom, livada. Selo Kulići. Pivska planina (s. 238). *NAPOMENA*: Dopuna opisu toponima **Maslače** (Kulići). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:339).

Masleni dô (**Gornji masleni dô** i **Donji masleni dô**) – dvije veće doline. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 238).

Maslovine – doline u kojima raste trava *maslovina*. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 239).

Medljen – strana, kosanica. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 239).

Medljen Bečkov (kao: **Bečkov Medljen**) – strana nekada orana. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 147).

Medljen Milanov (kao: **Milanov Medljen**) – strana u Medljenu, pitomina. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 241).

Medljen Radomanov (kao: **Radomanov Medljen**) – strana, nekad orana. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 277).

- Medljenska lokva** – manja dolina i lokva. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 239).
- Medov dô** – veća dolina, livada. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 239).
U selu Brijeg postoji i **Medova greda** (velika stijena). Vjerovatno nazivi potiču od ličnog imena Medo.
- Mededine** – strane, nekad i orane, pašnjak. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 239).
- Međeđa ravan** – manja zaravan u kanjonu. Selo Boričje. Pivska planina (s. 240).
- Međeđa rupčina** – dubodolina i malo šume. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 240).
- Međeđe brdo** – brdo obraslo šumom. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 240).
- Međeđe brdo** – veće brdo kod Siljevca. Selo Šarići. Pivska planina (s. 240).
- Međeđe osoje** – strana obrasla šumom. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 240).
- Međeđi dô** – veća dolina i gusta šuma. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 240).
- Međeđi dô** – veća dolina. Selo Pišče. Pivska planina (s. 240).
- Međeđi dô** – veći dô u šumi. Sela Nedajno i Podmilogora. Pivska planina (s. 240).
- Međeđi dolovi** – doline a okolo krš. Selo Boričje. Pivska planina (s. 240).
- Međeđi kraj** – strane i doline obrasle šumom. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 240).
- Metljika** (2x) – 1. mali dô u Sumorovoj gori obrastao metljikom; 2. strana i jasika. Selo Unač. Postoji i toponim **Metljike** – strane i brezova šuma, Kanjon Pive. Pivska planina (s. 241). *NAPOMENA*: CICMIL-REMETIĆ R. 2010:103 smatra da su u pitanju toponimi nazvani po drvetu sličnom brezi, što može biti tačno, ali griješi kada tu biljku identifikuje sa latinskim nazivom *Tamarix africana* i *T. gallica*. Postoji toponim **Metljika** u Mratinju (PULEVIĆ V. SAMARDŽIĆ N. 2003:347).
- Mliječne lastve** – strmine u kanjonu, u koje stoka ipak zalazi. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 245).
- Mliječni dô** – doline, neravno tle u kanjonu. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 245).
- Mliječno korito** – uvala, koritasta strana. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 245).
- Močilo** – dubodolina đe su žene potapale konoplju. Selo Pišče. Pivska planina (s. 245).

Močilo – izvor u Mioči, sad potopljeno. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 245).

Močilo – izvor. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 245).

Mrčava – neravan, gudurast (gomrljav) teren u kanjonu Pive sa dosta šume, a najviše hrastove. Sela Vojinovići, Pišče. Pivska planina (s. 246).

Mrčava – teren obrastao gustom šumom. Selo Unač. Pivska planina (s. 246).

Mukinja – dolina i brdo đe raste drvo mukinja. Selo Unač. Pivska planina (s. 246). *NAPOMENA*: Dopuna opisu toponima **Mukinja** (Unač). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:353).

Mukinja (kao: **Kod Mukinje**) – strana i drvo mukinje („ima plod sličan ribizli“). Selo Bojati. Pivska planina (s. 215).

Mukinja (kao: **Pod mukinjom/Milošev dô**) – veća, ravna dolina. Selo Bojati. Pivska panina (s. 266).

Mukinja (kao: **Pod mukinjom**) – dolina i drvo mukinje („ima sitne crvene grozdove kao ribizla“). Selo Pišče. Pivska planina (s. 266).

Mukinja u Vranjevini – manja dolina i njiva. Selo Unač. Pivska planina (s. 246).

Nekosine – doline, pašnjak. Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 248).

Nekosine – nekoliko krševite doline. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 248).

Nekosine – manje doline, nijesu košene. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 248).

Ogorela glavica – brdo i seosko groblje. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 251).

Ogoreline/Ogorjeline – krševite doline đe je bila šuma. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 251).

Ogorjeline – v. **Ogoreline** (Barni dô). Pivska planina (s. 251).

Omar – vala obrasla šumom. Selo Unač. Pivska planina (s. 254).

Omar Babića/Omar (kao: **Babića omar**) – veći potes dolina i brda obrastao četinarskom šumom. Selo Babići. Pivska planina (s. 145).

Omar Mićelića (kao: **Mićelića omar**) – doline obrasle smrčom. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 244).

Omar okrugli (kao: **Okrugli omar**) – gaj bukove šume u Dragaljevu. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 253).

Omar (kao: **Pod-Omarom**) – brdo na kome je kuća Ratka Raičevića. Selo Babići. Pivska planina (s. 266).

Omarak – zaravan i lokva. Selo Bojati. Pivska planina (s. 254).

- Omarak** (kao: **Dô pod Omarkom**) – manja dolina. Selo Bojati. Pivska planina (s. 184).
- Omarak** (kao: **Rupina pod Omarkom**) – veća, neravna dolina. Selo Bojati. Pivska planina (s. 283).
- Omarak Likića** (kao: **Likića omarak**) – nekoliko doline obrasle smrčom. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 228).
- Omarak Ploščića** (kao: **Ploščića Omarak**) – doline, nekada bila i lokva. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 264).
- Omarci** – šuma u pašnjaku. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 254).
- Omarić** (4x) – riječ je o mladoj četinarskoj šumi, u dolu ili strani. Selo Šarići. Pivska planina (s. 254).
- Omarine Galove** (kao: **Galove Omarine**) – nekoliko doline i vale, livada. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 170).
- Omarine Kovačevića** (kao: **Kovačevića Omarine**) – nekoliko doline i poneki četinar, livada. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 214).
- Omarine Marine** (kao: **Marine Omarine**) – nekoliko dolina, livada. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 238).
- Omora** (kao: **Kod omorine**) (3x) – uvijek dolina i u njoj jedno drvo. Selo Šarići. Pivska planina (s. 215).
- Omora** (kao: **Pod kot-Slomljene omore=Momčilov pod**) – manji pod i omora. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 265).
- Omora** (kao: **Pod omorama**) – više dolina sa malo sitne raznovrsne šume. Selo Bojati. Pivska planina (s. 266).
- Omora gegina** (kao: **Gegina omora**) – šuma i pašnjak. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 171).
- Omora Plaščića** – dolina i bilo omora, livada. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 264).
- Omora slomljena** (kao: **Slomljena omora**) – zaravan i dolina đe je bila omora koja se slomila. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 286).
- Omora suva** (kao: **Suva omora**) – vala. nema drveta. Selo Šarići. Pivska planina (s. 292).
- Omora Šulova** (kao: **Šulova omora**) – veća dolina i omora, bilo vlasništvo Šula Cicmila. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 311).
- Omora Čojove** (kao: **Čojove omora**) – brdo bez omora. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 299).
- Omora đedove** (kao: **Đedove omora**) – livada i malo šume. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 194).

- Omored mašine** (kao: **Mašine omored**) – nekoliko doline i malo smrčeve šume. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 239).
- Omored Miloševe** (kao: **Miloševe omored**) – veća dolina, livada. Selo Šarići. Pivska planina (s. 243).
- Omored Milušine** (kao: **Milušine omored**) – nekoliko doline i poneka omora. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 243).
- Omored Petrove** (kao: **Petrove omored**) – duga vala i dolina, Livada. Selo Šarići. Pivska planina (s. 260).
- Omored zajedničke** (kao: **Zajedničke omored**) – dvije veće, duboke doline izdijeljene na vlasnike, livada. selo Šarići. Pivska planina (s. 198).
- Omored zelene** (kao: **Zelene omored**) – visoke omored, teren niže širokog prisoja. Selo Babići. Pivska planina (s. 199).
- Omoredica** – strana i bukova šuma. Selo Trsa. Pivska planina 8s. 254).
- Omorić** – vrh brda Sokoline i na njemu drvo. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 254).
- Omorići** – vala i nekoliko omored. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 254).
- Omorednjača donja** (kao: **Donja Omorednjača**) – veći dô i malo šume. Selo Babići. Pivska planina (s. 188).
- Omorednjača gornja** (kao: **Gornja Omorednjača**) – manje zaravni i smrčeva šuma. Selo Babići. Pivska planina (s. 173).
- Opaljena glavica** – glavica i pašnjak. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 254).
- Opaljena glavica** (kao: **Dô za Opaljenom glavicom**) – veća dolina. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 184).
- Opaljene doline** – nekoliko doline i malo šume (teren na kome je nekad gorjela šuma). Selo Bezuje. Pivska planina (s. 254).
- Opaljeni dô** – veća dolina. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 254).
- Orašje** – strana i lisnata šuma. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 255).
- Orašje/Orašlje** – veći proplanak i orasi (jedno stablo ima u prečniku oko 2 m) u kanjonu Komarnice. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 255).
- Orašlje** – v. **Orašje** (Bezuje). Pivska planina (s. 255).
- Orlić/Orlović** – brdo poviše samog kanjona. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 255).
- Orlina** – brdo poviše samog kanjona (tu slijeću orlovi i druge ptice). Selo Bezuje. Pivska planina (s. 355).

- Orlojevina** – brdo i velike grede na koje često slijeću orlovi. Selo Borkvići. Pivska planina (s. 255). *NAPOMENA*: dopuna objašnjenju toponima **Orlojevina** (Pišče). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:369).
- Orlov krš** – brdo i krš nad samim kanjonom Pive. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 255).
- Orlova brda/Orlovo brdo** – veće brdo, granica Babića i Žeična; veći potes, viši dio terena je: **Gornja Orlova brda**, a niži – **Donja Orlova brda**. Žeičani cio potes nazivaju **Orlovo brdo**. Sela Babići i Žeično. Pivska planina (s. 253).
- Orlova čeka** – velika, okrugla litica. Selo Boričje. Pivska planina (s. 255).
- Orlova lastva** – litica đe orlovi slijeću i prave gnjijezda. Selo Babići. Pivska planina (s. 255).
- Orlović** – v. **Orlić** (Nikovići). Pivska planina (s. 255).
- Orlovo brdo** – v. **Orlova brda** (Babići, Žeično). Pivska planina (s. 255).
- Orluja** – brdo visoko 1317 m, smješteno između Bezuja i Zabrdâ. Sam vrh brda je oštar i više je golet, mada ima i malo bukove šume. Teren je pogodan za sklanjanje divljači; na Orluji se često viđaju i orlovi. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 255). *NAPOMENA*: Dopuna objašnjenju toponima **Orluja** (Bezue). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:371).
- Orluja** (kao: **Ispod Orluje**) – strana i podnožje brda. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 203).
- Orluja** (kao: **Pod Orlujom**) – strana niže Orluje. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 266).
- Osišta** – doline i zaravni. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 256).
- Oštrikovac** – veći potes livada, doline i strane. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 257).
- Oštrikovice** – strane i doline u Kosmanu, pašnjak. Sela Šarići i Barni Dô. Pivska planina (s. 257).
- Oštrikovice** – veći potes dolina, brda i dosta četinarske šume, pašnjak. Sela Nikovići i Jerinići. Pivska planina (s. 257).
- Oštrikovice** – livada i šuma. Sela Vojinovići i Pišče. Pivska planina (s. 257).
- Oštrikovice bojatske** (kao: **Bojatske Oštrikovice**) – brdo i doline obrasle klekom i šumom, pašnjak. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 150).
- Oštrikovice Đurišine** (kao: **Đurišine Oštrikovice/Oštrikovice**) – nekoliko doline. Selo Barni Dô. Pivska planina (s. 195).
- Otavne doline** – nekoliko doline, livada. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 257).
- Ovcena dolina** – manja dolina, orana. Selo Unač. Pivska planina (s. 251).

- Ovčeni dô** –veći dô, kotlina. Selo Kulići. Pivska planina (s. 251).
- Ovčeni dô** – manja dolina. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 251).
- Ovčeni do** – „dô gde je sejan ječam“. Selo Unač. Pivska planina (s. 251).
- Ovčeni doli** – dva dola, orano. Selo Unač. Pivska planina (s. 251).
- Ovčeni pod** – manja zaravan. Selo Kulići. Pivska planina (s. 251).
- Ovčeno brdo** – manje brdo, kosa. Selo Kulići. Pivska planina (s. 251).
- Ovčine** – sitne doline obrasle šumom, plandište; tu su šekli šumu ovcima, potes koji čine **Velike Ovčine** i **Male Ovčine**. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 251).
- Ovčine Male** (kao: **Male Ovčine**) – doline i malo šume, tu su ovce plandovale. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 235).
- Ovčine Velike** (kao: **Velike Ovčine**) – doline i malo šume đe su ovce plandovale. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 158).
- Ovčarnik** – zadružna velika zgrada za stoku. Sela: Pišče i Jerinići. Pivska planina (s. 251).
- Ovči rt** – duga strmina i kosa đe se u jesen ovce napasaju, kanjon Komarnice. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 251).
- Ovnovi** – livada, kosanica. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 251).
- Ovsene ograde** – strane đe je sijan ovas, sada livada i šuma. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 251).
- Ovsenište** (3x) – strane đe su bile njive i sijan ovas. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 251).
- Ovsišta** – strana i nekoliko dočića; tu su sijali ovas. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 251).
- Pašača/Pasjača** – strane krševite i teško se kose pa više služe za ispašu. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 259).
- Palež** – dugo prisoje i brdo obraslo klekom. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 258).
- Palež** – nekolike doline i strane obrasle šumom (nekada gorjelo). Selo Jerinići. Pivska planina (s. 258).
- Palež** – brdo obraslo šumom. Selo Žeično. Pivska planina (s. 258).
- Palež** – strana i kosa. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 258).
- Palež rajski** (kao: **Rajski palež**) – brdo obraslo šumom. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 279).
- Paljevine** – doline i šuma. Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 258).
- Paljevine** – velika ravan, pašnjak. Selo Trsa. Pivska planina (s. 258).

- Paljevine** – strane obrasle šumom. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 258).
- Paljevine** – visoravan, sada golet. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 258).
- Paljevine** – strane obrasle šumom, pašnjak. Selo Boričje. Pivska planina (s. 258).
- Paljevine** – šuma u pašnjaku (u svim selima radi se o terenu đe je šuma gorjela pa se podmladila i porasla, ili je, pak, teren ostao golet). Selo Brijeg. Pivska planina (s. 258).
- Paljevine** – (kao: **Jama u Paljevinama**) – strana i manja jama. Selo Šarići. Pivska planina (s. 205).
- Paljevine Miline** – (kao: **Miline Paljevine**) – dvije doline sa malo šume. Selo Šarići. Pivska planina (s. 242).
- Paljevski put** – seoski put prema Unču. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 258).
- Panje** – strane i bukova šuma, livada. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 258).
- Panjevi** . vala, krčen teren, oran. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 258).
- Panjevi** – dvije doline i malo šume. Selo Kulići. Pivska planina (s. 258).
- Panjevi** – doline i strane sa šumom, šuma je šečena pa ostajali panjevi na terenu. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 258).
- Panjevi** – šuma, pašnjak. Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 258).
- Paprat** – strana, njiva, teren sa dosta paprati. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 258).
- Papratna dolina** – dolina u kojoj raste paprat. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 258).
- Papratna ograda** – dočić u pašnjaku nekad orano. Selo Bojati. Pivska planina (s. 258).
- Papratna vlaka** – veća dolina. Selo Babići. Pivska planina (s. 258).
- Papratni dô** – dolina u pašnjaku. Selo Crkvičko Polje. Pivska plnina (s. 258).
- Pašćeća dolina** – manja vrtaća. Selo Babići. Pivska planina (s. 259).
- Paši kraj** – selo Borkovići. Pivska planina (s. 221).
- Paši kuk/Kuk** – veći krš na brdu, nad kanjonom, tu je granica sa Borkovićima. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 259).
- Paleža** – vala i strmina sa malo šume, gornji dio su **Velika Paleža**, a donji: **Mala Paleža**. Selo Boričje. Pivska planina (s. 258).
- Pečurišta** – koritasta jaruga đe rastu pečurke. Selo Boričje. Pivska planina (s. 261).

- Pelinov kom** – veliko brdo i stijena, a niže – točilo. Selo Boričje. Pivska planina (s. 259. *NAPOMENA*: dopuna opisu toponima **Pelinov kom** (iznad Pirnog dola). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:3291).
- Pelinova gora** – strana i šuma; tuda vodi seoski put. Selo Boričje Pivska planina (259).
- Pelinjak** – „strane obrasle pelinovom travom“. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 259).
- Pijevčevi podi** – manje zaravni. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 261).
- Pirev dô** – veći dô će raste „čipac“, sitna trava. Selo Vojvodići. Pivska planina (s. 261).
- Pireva dolina** – veća dolina u kojoj najviše ima pirevine. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 261).
- Pirevci** – dvije–tri doline i prisoje će raste sitna trava. Selo Nikovići. Pivska planina (s. 261).
- Pirna varda** – brdo obraslo pirevinom. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 261).
- Pirni dô** – uvala prema Boričju. Selo Pišće. Pivska planina (s. 261). *NAPOMENA*: Povezati sa **Pirni dô** (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:394).
- Pitomuša** (kao: **Dô pot-Pitomušom**) – dolina, više vala i drvo. Selo Babići. Pivska planina (s. 184).
- Pjevčje brdo** – brdo će rasti *pjevčiči*. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 262).
- Plandišta, Plandište** – česti toponimi na Pivskoj planinini (u selima: Bezuje, Unač, Šarići, Dubljevići, Tepca, Crkvičko Polje). Uvijek označavaju mjesta će stoka ljeti planduje/odmara (s. 262).
- Plavuljin dô** – dubodolina i omedina. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 262).
- Pokosina** – strme strane poviše Crnovalji u kanjonu Pive. Pivska planina (s. 267).
- Pokosine** – livada i malo šume. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 267).
- Praseća vlaka** – veća dolina, livada; tu su bile štale. Selo Pišće. Pivska planina (s. 270).
- Prekoša ravna** (kao: **Ravna prekoša/Lokvine**) – veći potes livada izdijeljen po vlasnicima. Ima više toponima sa ovom osnovom: **Anđina Prekoša** (Unač), **Ravna Prekoša** (Unač), **Antov Prekoš** (Unač), **Vukašinov Prekoš** (Unač), **Danilov Prekoš** (Unač), **Lalov Prekoš** (Unač). Pivska planina
- Prokos** (2x) – 1. manji proplanci u šumi; 2. teren koji se prvi kosi za progon stoke. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 274).

- Prošće** – osojne vlačice, obrsle sitnom šumom. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 274).
- Prošće** – osojne vlačice, obrasle sitnom šumom. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 274).
- Puštala** – brda i previje, prelaz od Kneževića prema planini i Šarićima. Sela Kneževići i Šarići. Pivska planina (s. 275).
- Ras** – nekoliko doline i veliki, stari hrast. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 279).
- Rasadnici** – dva toponima. Selo Bezuje. Pivska panina (s. 279).
- Rasata točila/Rasnata točila** – strme strane i točila u kanjonu Pive; tuda vodi put prema Plužinama. Selo Babići; čuje se i **Rasato točilo**, teren obrastao rastinjem. Kanjon Pive. Pivska planina (s. 279).
- Rasate Lukavice** – zaravan i izvor, dio Lukavica. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 279).
- Rasati dô** – ravna dolina. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 279).
- Rasati dô** – veća, ravna livada. Selo Šarići. Pivska panina (s. 279).
- Rasati dolovi** – nekoliko doline, livada. Selo Bojati. Pivska planina (s. 279).
- Raskos** – dô i previja. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 279).
- Rasovača** – veći potes dolina i malo šume. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 280). *NAPOMENA*: CICMIL REMETIĆ R. 2010:108 smatra da su to „doline u kojima raste *rasovača* – trava širokog lista“.
- Rasovača** – manja strana, kvalitetna zemlja. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 280).
- Rasovača Darina** (kao: **Darina Rasovača**) – livada. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 180).
- Rasovača donja** (kao: **Donja Rasovača**) – livada. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 189).
- Rasovače** – više dolina, livada. Selo Podmilogora. Pivska planina (s. 280).
- Rasovati krš** – dvozuba stijena. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 279).
- Rasovati rt/Rasovački rt** – greben obrastao šibljem. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 279).
- Rašće** – strane obrasle sitnom šumom: grab, jasen i sl. Kanjon Pive. Pivska planina (s. 280).
- Ražište** – dô i prisoje đe su uzgajali raž. Selo Babići. Pivska panina (s. 278).
- Ražište** – dvije doline đe su sijali raž. Selo Barni dô. Pivska planina (s. 278).
- Ražište** – ravan đe je sijana raž. Selo Trsa. Pivska planina (s. 278).

Ražište – dolina i strana, nekad je bila njiva. Selo Šarići. Pivska planina (s. 278).

Ražište u Krčevinama – strana, sada livada. Selo Unač. Pivska planina (s. 278).

Ražovište – dvije vale i strana. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 278).

Repišta – blage strane i malo šume, livada. Selo Boričje. Pivska planina (s. 280).

Repišta – proplanak u šumi. livada. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 280).

Repište – krševito brdo. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 280).

Repište donje (kao: **Donje repište**) – orana vala, tu j bio vrt. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 190).

Repište Gornje (kao: **Gornje repište**) – ravne dole, nekad orano. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 175).

Repušice – livade. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 280). *NAPOMENA*: CICMILI-REMETIĆ R. 2010:108 smatra da je naziv dat po biljci *repuh* (*Lappa, L. major*).

Repuštine – doline. Selo Borkovići. Pivska panina (s. 280).

Risna glavica – brdo u pašnjaku. Selo Crkvičko Polje. Pivska panina (s. 281).

Rosulje – doline, livada. Selo Crkvičko Polje. Pivska panina (s. 281).

Ruda dola – nekoliko manje doline u kojima je „ruda trava“, veliki čipac. Sela Pišče i Trsa. Pivska planina (s. 281).

Rudi krš – veliki krš i busika, oštra trava. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 281).

Rudi pod/Rudi podovi – podovi obrasli busikom, livada. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 281).

Rudina – brdo i malo šume u kanjonu Pive. Pivska planina (s. 282).

Rudinska peč – niže Rudinskog brda velika stijena u kanjonu Pive. Pivska planina (s. 282).

Rudina prodo – dolina i šuma. Selo Pišče. Pivska planina (s. 282).

Rudine/Rudina – brdo i zaselak đe je bila stara škola, a sada spomenik – Spomen dom. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 282).

Rudinice – dolina, pašnjak. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 282).

Rudinski pas – manji potes na Rudinskom brdu, kanjon Pive. Pivska planina (s. 282).

Rudinsko brdo – izbočine, brdo u kanjonu Pive. Pivska planina (s. 282).

Rudo brdo – manje brdo. Selo Pišče. Pivska planina (s. 282).

- Rudo polje** – podovi i vale obrasle gustom travom. Sela Vojinovići i Trsa. Pivska planina (s. 282).
- Runjavi krš/Runjevina** – manji prostor ali pun krša i malo sitne šume. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 282).
- Runjavi pod** – veća zaravan, livada, selo Nedajno. Pivska planina (s. 282).
- Runjevina** – v. **Runjavi krš** (Bezuje). Pivska planina (s. 282).
- Ružice** – visoko brdo (2092) sa dva vrha, blizu Kleka, veći vrh je **Velika Ružica**, a manji **Mala Ružica**. Selo Boričje. Pivska planina (s. 282). *VEZA*: toponim **Ružica** u Todorovom dolu (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:421).
- Ružiglavice** – sitne glavice i manje uvale. Selo Borkovići. Pivska planina. I za susjedno selo Dubljevići navodi se toponim **Ružiglavice**. Vjerovatno se radi o graničnom lokalitetu (s. 282).
- Ružin pod** – brdo, na vrhu je ravan, golet. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 282).
- Sijerkovina** – zaselak Dubljevića. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 284).
- Siljeva dolina/Sinjana dolina** – veća dolina u kojoj raste „trava *siljevina*“. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 285).
- Siljeva greda** – dolina i greda; u toj dolini raste „trava *siljevina*“. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 284).
- Siljeva lokva** – dolina na Siljevcu; tu je nekada bila lokva. Pivska planina (s. 284).
- Siljevače** – brdo i šuma prema kanjonu Sušice. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 285).
- Siljeve strane** – strane na Siljevcu. Na ovom terenu raste „bujna i sočna trava *siljevina*“, koju posebno vole ovce. Selo Šarići. Pivska planina (s. 285).
- Siljevi dô** – veća dolina na Siljevcu. Selo Šarići. Pivska planina (s. 285).
- Smrdan** – bunar koji je zapušten pa se voda ošeća. Selo Pišče. Pivska planina (s. 286).
- Smrdaš (=Lojovina)** – veći potes livada, dubodoline sa malo smrčeve šume i „pravljeni“ bunar. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 230).
- Smreka** – strane sa šumom i klekom. Selo Šćepan Polje. Pivska planina (s. 286).
- Smrekasta njiva** – strana sa šumom i žbunjem kleke. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 286).
- Smrekasti pod** – brdo i manja zaravan obrasla klekom. Selo Babići. Pivska planina (s. 286).

Smrekasto brdo – manje brdo obraslo klekom. Selo Babići. Pivska planina (s. 286).

Smreke – brdo obraslo klekom. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 286).

Smreke – strane obrasle smrekom, sela Barni Dô i Šarići. Pivska planina (s. 286).

Sokoline – strane i pješački put. Selo Babići. Pivska planina (s. 287).

Sokolske strane – strane i doline djelimično obrasle šumom, kuda vodi put prema Crkvičkom Polju. Pivska planina (s. 287).

Sokolske vlake/Vlake – strane brda Sokola, pašnjak. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 287).

Sokolski put – plemenski put prema selima. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 287).

Somina – 1. ravna njiva, livada; 2. ogromna greda, „linja“ do rijeke u kanjonu Pive. Selo Pišče. Pivska planina (s. 287).

Somina (kao: **Njiva do Somine**) – veća zaravan, nekada orana. Selo Pišče. Pivska planina (s. 250).

Srneća dola/Srndaćevića doline – nekoliko veće i škarovite doline niže Vrščića. Čobani na tom terenu često viđaju srne. U Kneževićima ih zovu **Srneća dola**. Selo Šarići. Pivska planina (s. 288).

Srnjev dô – velika, krševita dolina. Selo Jerinići. Pivska panina (s. 288).

Srnjevo prisoje – strana u pašnjaku. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 288).

Stržje veliko (kao: **Veliko stržje**) – zapodanjci obrasli visokim šibljem i hrastovinom. Selo Bezuje. Pivska planina. (s. 160 & 291). *NAPOMENA:* Na str. 160 stoji „Veliko stražje“, a na str. 291 „Veliko stržje“. U prvome slučaju radi se o slučajnoj grešci, jer se biljka zove *strž*, a ne *straž*.

Strijemuša/crijemuša – dolina u kojoj raste „trava *crijemuša*“. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 291).

Šemena dolina/Šemina – doline i uvale. Selo Boričje. Pivska planina (s. 293).

Šeništa – veća dolina u kojoj su sadijevali sijeno i gradili kotareve. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 293).

Šeništa (kao: **Savi šeništa**) – uzvišenje i livade. Selo Boričje. Pivska planina (s. 283).

Šenište – ravna livada đe su bili stogovi sijena. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 293).

- Šenište** – dubodolina i šuma; tu su bili kotari. Selo Babići. Pivska planina (s. 293).
- Šenište Užino** (kao: **Užino šenište**) – pašnjak. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 300).
- Šenokos** (kao: **Prišenokos**) – doline i zaravni, tu su trpana sijena. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 273).
- Šenokosi** – veći potes dosta ravnih dolina i brda, pašnjak i lokva. Teren Šenokosa prostire se od Šarića gore do Ublića i Kneškog Šiljka. Selo Šarići. Pivska planina (s. 293).
- Šenokosi** – veći potes kvalitetnih livada. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 293).
- Šenjaci** – vlačica i brežuljci đe je sadijevano sijeno. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 293).
- Šenjak** – dolina i vala đe je sadijevano sijeno. Selo Pišće. Pivska planina (s. 293).
- Šenjak** – vale đe su sadijevali sijeno. Selo Trsa. Pivska planina (s. 293).
- Šeničište** – strana, kosa i malo šume, sada livada. Selo Barni Dô. Pivska planina (s. 307).
- Šeničište** – strana, nekada orana. Selo Kulići. Pivska planina (s. 307).
- Šeničište** – vala, nekada orana. Selo Pišće. Pivska planina (s. 307).
- Šeničište (3x)** – strane i zapodine đe je sijana pšenica, danas livade. Selo Unač. Pivska planina (s. 307).
- Šipčićevina** – vala, livada. Selo Žeično. Pivska planina (s. 308).
- Šipovačka pećina** – pećina pored Poklikova. Selo Pišće. Pivska planina (s. 308).
- Šipovik** – ravan dô, nekada oran. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 308).
NAPOMENA: CICMIL-REMETIĆ R. 2010:105 smatra da su toponimi **Šipovik**, **Šipovački dô** itd. dobili ime po biljci *šipak*.
- Šipak** – livada. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 308).
- Šljiva** (kao: **Ornica kot-Šljive**) – njiva u strani. Selo Unač. Pivska planina (s. 255).
- Šljiva Malinova** (kao: **Malinova šljiva**) – vala i lokva. Selo Unač. Pivska planina (s. 236).
- Šljive u Jamama** – strane i nekoliko drveta šljive. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 310).
- Šljivina dolina** – veća dolina i drvo, šljiva. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 310).

Šljivov pod – zaravan, livada. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 310).

Šmanjkova rupina – veća dolina obrasla šumom. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 310).

Štirne doline – doline i malo lijeske, livada. Selo Žeično. Pivska planina (s. 310).

Štirne doline – manje doline prema Žeičnu. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 310).

Štirne doline – u selu Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 310).

Šuma – šuma u Podima. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 311).

Šuma Lutova (kao: **Lutova šuma**) – strane pod šumom. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 232).

Šumari – kose i sitna šuma. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 311).

Šumatni rt – kosa obrasla šumom. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 312).

Šumeri – šuma poviše Gladišta. Selo Barni Dô. Pivska planina (s. 311).

Šumić – strana i malo šume. Selo Bojati. Pivska planina (s. 311).

Šušnjate glavice – strmine obrasle žbunjem (u kanjonu Pive). Pivska planina (s. 311).

Švrači dô – mala krševita dolina, škarica. Selo Jerinići (s. 307).

Teleća dolina – dubodolina. Selo Bojati. Pivska planina (s. 294).

Teleća ograda – dolina, livada u kojoj je bila ograda, obično su tu zatvarali telad. Selo Trsa. Pivska planina (s. 294).

Tisovi dô – veća dolina obrasla šumom, ima i tisovine. Selo Šarići. Pivska planina (s. 294).

Tisovina – dio potesa Ljuti, na tom terenu raste tisovina. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 294).

Tor – obično manji ograđeni prostor u kome je zatvarana stoka. Na Pivskoj planini (kao izrazito stočarskom prostoru) česti su toponimi sa ovom osnovom: **Tor**, **Torina**, **Torine**, **Torinice**, **Torić**, **Torovi**, **Torovišta** i dr. (s. 296).

Tovarni kuk – manje proširenje na putu u kanjonu Komarnice, tu su sakupljali i tovarili drva za ogrijev a odatle ih „izgonili“ na konjima. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 294).

Travni rt – lastve obrasle travom, u kanjonu Pive. Selo Boričje. Pivska planina (s. 296).

Trebljevine – manje vale, strane i kose. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 296).

Trešnja – strana i drvo. Selo Babići. Pivska planina (s. 296).

- Trešnja** – dolina i drvo. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 296).
- Trešnja** (kao: **Ko/d trešnje**) – strana i trešnja. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 215).
- Trešnje donje** (kao: **Donje trešnje**) – strana u Ledenicama sa nekoliko stabala trešanja. Selo Šarići. Pivska planina (s. 190).
- Trešnje gornje** (kao: **Gornje trešnje**) – strane i drvo u Ledenicama. Selo Šarići. Pivska planina (s. 175).
- Trešnjice** – strane i manje drveće, pašnjak. Selo Kulići. Pivska planina (s. 296).
- Trešnjice** – doline, livada. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 296).
- Trnak** – ravna livada, orano. Selo Pišče. Pivska planina (s. 297).
- Trnova dolina** (kao: **Donja Trnova dolina**) – manja dolina, livada. Selo Kulići. Pivska planina (s. 189).
- Trnova dolina** (kao: **Gornja Trnova dolina**) – veća dolina, livada. Selo Kulići. Pivska planina (s. 174).
- Trnova luka** – ravna, plodna livada, a okolo dosta gloga. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 297). *NAPOMENA*: Dopuna opisu toponima **Trnova luka** (Borkovići). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:473). Zanimljivo je pominjanje biljke glog (*Crataegus*).
- Trnova luka** – krčeno u kanjonu, manja zaravan. Selo Boričje. Pivska planina (s. 297).
- Trnova vlaka** – veća vala u prisoju. Selo Bezuje– Pivska planina (s. 297).
- Trnoviti dočići** (2x) – u oba slučaja – manji i neravni dočići, livada. Selo Kneževići. Pivska panina (s. 297).
- Trnjci** – livade. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 297).
- Trnjaci** – brdo obraslo trnjem. Selo Babići. Pivska panina (s. 297).
- Vidrina jama (Vidruljina jama)** – dolina i jama, škrip. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 161).
- Vilina kolišta** – zaravni od Odraga prema Kosmanu (po narodnom vjerovanju, tu vile kolo igraju). Selo Kneževići. Pivska planina (s. 161).
- Vilina pećina** – stijena na uzvišenju, pored nje je pećina. Selo Boričje. Pivska planina (s. 161).
- Viž greda** – doline, kosanica. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 161). *NAPOMENA*: Naziv toponima **Viž greda** moguć je po travi *viš*, *viž*, *vis* (*Lasiagrostis calamagrostis* Link.).
- Voloder** – brdo, previja, kosa (po predanju, tu je ubijen vo). Selo Borkovići. Pivska planina (s. 165).

- Voznik** – mali široki seoski put kroz šumu. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 164).
- Voznik** – seoski put. Selo Kulići. Pivska planina (s. 164).
- Voznik** – brdo i seoski put. Selo Unač. Pivska planina (s. 164).
- Voznik Milin** (kao: **Milin Voznik**) – put, voznik u pašnjaku. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 242).
- Voznik Kokov** (kao: **Kokov voznik**) – seoski put za vuču ogrevnog drveta, voznik. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 216).
- Vrančevo ždrijelo** – veće ždrijelo, klanac kod Krsca. Selo Pišće. Pivska planina (s. 165).
- Vrančeva jama** – duboka jama u Vrančevom dolu. Selo Barni Dô. Pivska planina (s. 1165).
- Vranića pod** – manja zaravan, a niže je strana obrasla šumom, kanjon Pive. Pivska planina (s. 165).
- Vranovina** – njiva (potopljeno). Selo Borkovići. Pivska planina (s. 165).
- Vranovina** – teren obrastao šumom, livada. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 165).
- Vranja gora** – lokalitet sa malo šume. Selo Kulići. Pivska planina (s. 165).
- Vranjača** – strana i tri doline, izdijeljeno (**Miloševa Vranjača, Ristova Vranjača**). Selo Bojati. Pivska planina (s. 165).
- Vranjača** – izvor. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 165).
- Vranjače** – strane, strm teren. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 165).
- Vranje brdo** – brdo i na njemu lokva. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 165).
- Vranje stajište** – dvije doline. livada. Selo Vojvodići. Pivska planina (s. 165).
- Vranjev dô** – dolina i malo bukove šume. Selo Žeično. Pivska planina (s. 165).
- Vranjeva vrata** – vlačica i put između Vranjeva brda i Vranjeva dola. Selo Žeično. Pivska planina (s. 166).
- Vranjevina** (kao: **Jama u Vranjevini**) – dolina i jama. Selo Unač. Pivska planina (s. 205).
- Vranjevina** (kao: **Škrip u Vranjevini**) – veći škrip, tu je bilo sklonište za vrijeme Drugoga svjetskog rata. Selo Unač. Pivska planina (s. 309).
- Vranjevina Nikolina** (kao: **Nikolina Vranjevina**) – oranica i pod. Selo Unač. Pivska planina (s. 248).
- Vranjevina Vasilijeva** (kao: **Vasilijeva Vranjevina**) – oranica đe je kuća. Selo Unač. Pivska planina (s. 156).

- Vranjevo brdo** – brdo i prisoje. Selo Žeično. Pivska planina (s. 166).
- Vranjevo prisoje** – veća strana. Selo Žeično. Pivska planina 8s. 166).
- Vranji dô** – dolina, livada. Selo Kulići. Pivska planina (s. 166).
- Vranjska ornica** – vala, livada. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 166).
- Vrba** – bunar za pojenje stoke. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 166).
- Vrbačka pazišta** – strana obrasla šumom. Selo Unač. Pivska planina (s. 166).
- Vrt, Vrta, Vrtine, Vrtić, Vrtići Vrtište, Vrtovi** i dr. – mjesta koja se obrađuju, ili su nekada obrađivana. Česti toponimi s tom osnovom. Pivska planina (s. 168).
- Vučî dô** – neravna dolina u pašnjaku. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 168).
- Vučî dô** – jedna dolina, strana i potok, dosta krševit teren. Selo Boričje. Pivska planina (s. 168).
- Vučî dô** – veća dolina u pašnjaku kod Golubove jame. Selo Šarići. Pivska planina (s. 168).
- Vučî dô** – veća dolina. Selo Žeično. Pivska planina (s. 168).
- Vučî put** – pješačka staza u kanjonu Komarnice. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 169).
- Vučîna** – veće brdo obraslo sitnom šumom, nekada su tu bili katuni. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 109).
- Vučja glavica** – manje brdo u pašnjaku (okolina je pogodna za sklonište vukova). Selo Bezuje. Pivska planina (s. 169).
- Vučja jama** – jama, u Škrapama. Selo Trsa. Pivska planina (s. 169).
- Vučja njiva** – manja njiva na vrhu brda. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 169).
- Vučja selišta** – nekoliko doline pored Ublića, u planini. Selo Šarići. Pivska planina (s. 169).
- Vučja selišta** – veće doline, teren neravan, krševit i zgodan za skrivanje divljači. Selo Kneževići. Pivska planina (s. 169).
- Vučjak** – put u kanjonu Komarnice. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 169).
- Vučjak** – pjeskovita zaravan đe ima jazbina. Selo Bezuje. Pivska planina (169).
- Vučje brdo** – brdo poviše od Prljaške. Selo Pišče. Pivska planina (s. 169).
- Vučje doline** – više dolina, livade. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 169).
- Vučje doline** – nekoliko dolina sa dosta krša. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 169).

Vučje doline – više krševitih dolina. Selo Žeično. Pivska planina (s. 169).

Vučje doline (Vuči doli) – krševite doline u pašnjaku, pogodne za sklonište divljači. Selo Šarići. Pivska planina (s. 169).

Vučje ždrijelo – klanac na samom vrhu puta u Kapavici. Selo Šarići. Pivska planina (s. 169).

Vučje ždrijelo – manji klanac na putu prema Šarićima. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 169).

Vučje ždrijelo – usijek, klanac na seoskom putu. Selo Žeično. Pivska planina (s. 169).

Vučje ždrijelo – ždrijelo u Pećinama. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 169).

Vučje ždrijelo – ždrijelo pri vrhu kanjona Komarnice. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 169).

Vuk (kao: **Munivuk**) – brdo, katun. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 247). *NAPOMENA*: Toponim neproziran, dat radi komparacije.

Vukodô – ravna dolina niže od Zborne glavice. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 168).

Vukodola – veći potes dolova izdijeljen po vlasnicima, livade (**Nedića Vukodola, Radovića Vukodola**). Selo Borkovići. Pivska planina (s. 168).

Zabranjenice – veći potes livada u selu. Selo Babići. Pivska planina (s. 197).

Zakos – dio Polja, vlake, livade. Selo Trsa. Pivska planina (s. 198).

Zakos – livade, granica prema Trsi. Selo Unač. Pivska planina (s. 198).

Zečarica – nekoliko doline, livada. Selo Pišče. Pivska planina (s. 199).

Zečarice – strana i malo šume. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 199).

Zečeva dolina – dolina u kojoj je sijan kupus, zbog čega su je „poodili zečevi“. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 199). *NAPOMENA*: Dopuna opisu toponima **Zečeva dolina** (Borkovići). (PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:516).

Zeći dô – veća dolina sa malo šume. Selo Barni Dô. Pivska planina (s. 199).

Zeći dô – dolina, nekad orana. Selo Bojati. Pivska planina (s. 199).

Zeći kamen – v. **Zečija so** (Bezue). Pivska planina (s. 200).

Zečja dolina – manja dolina sa malo šume. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 199).

Zečja dolina – manja dolina. Selo Dubljevići. Pivska planina (s. 199).

Zečja lastva – šumnate strmine, strane. Selo Bezue. Pivska planina (s. 199).

- Zečja sô** – kamen bijele boje, sitan i lako se drobi. Selo Nedajno. Pivska planina (s. 200).
- Zečija sô/Zeči kamen** – strane preko kojih vodi seoski put, tu ima sitnog, bijelog kamena, koji narod zove *zečija sô*. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 200).
- Zelen** – strane pored Tare. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 199).
- Zelendô** – veća dolina u Sumorovoj gori. Selo Unač. Pivska planina (s. 199).
- Zelena glavica** – manje brdo i poneki bor. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 199).
- Zelena podina** – zelena ravan na vrhu Prodanovica. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 199).
- Zelene podine** – ravan a okolo blaga uzvišica. Selo Boričje. Pivska planina (s. 199).
- Zeleni dô** – vale i dô, livada. Selo Trsa. Pivska planina (s. 199).
- Zlodô** – dolina u Vlaka; tu raste *čipac*, sitna, tvrda trava teška za košenje. Selo Šarići. Pivska planina (s. 200).
- Zlodô** – dolina. Crkvičko Polje. Pivska panina (s. 200).
- Zlokos Balandžića** (kao: **Balandžića zlokos**) – malo veći pod. Selo Unač. Pivska planina (s. 146). *NAPOMENA*: PULEVIĆ V. & SAMARDŽIĆ N. 2003:521 zabilježili su za selo Unač toponim **Zlokos**. Vjerovatno je da se radi o istom lokalitetu.
- Zlokos (2x)** – oba toponima označavaju manje zaravni sa sitnom travom, *čipcem*. Selo Kulići. Pivska planina (s. 200).
- Zlokosna prodo** – vala, livada sa slabom travom. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 200).
- Zminja krša/Zminji krši** – u selu Bezuje. Pivska planina (s. 224).
- Zminjaci** – krševita vala i škrip. Selo Jerinići. Pivska planina (s. 200).
- Zminjaci** – krševit teren, pašnjak. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 200).
- Zminjaci** – krševit i neravan teren, pašnjak. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 200).
- Zminjak/Zminjci** – zaravan i kosanica. Selo Vojinovići. Pivska planina (s. 200).
- Zova** – dolina i drvo. Selo Crkvičko Polje. Pivska planina (s. 200).
- Zovik** – gaz na Komarnici. Selo Borkovići. Pivska planina (s. 200).
- Zovine** – strane na kojima raste zova. Selo Bezuje. Pivska planina (s. 200).

Zukva – njiva u kojoj raste divlja jabuka, u narodu poznata kao *zukva*. Selo Pišče. Pivska planina (s. 200).

Žara – brdo u Gornjim Arinama đe su kuće Cicmila. Tu je granica državnog i privatnog pošeda. Na brdu je manja zaravan – Kolo. Tu deca igraju razne igre dok čuvaju i sačekuju stoku. Sa Žare, svojevrzne seoske, prije svega Cicmilske osmatračnice „puca“ izuzetan pogled na Durmitor, Čirovu pećinu i lijepo i prostrano selo Crnu Goru. Selo Šarići. Pivska planina (s. 196).

Žare – više dolina đe ima puno koprive. Selo Žeično. Pivska planina (s. 196).

Žare (u **Žarama**) – doline u kojima raste kopriva. selo Boričje. Pivska planina (s. 196).

Žitišta – strana i šuma, mještani ne pamte da je to nekad orano. Selo Brijeg. Pivska planina (s. 197).

Literatura

- BALDACCI, A. 1893: La stazione delle „Doline“. Studi di geografia botanica sul Montenegro e su gli altri paesi ad esso fintimi. Nuovo Gior. Bot. Ital. 25(3):137–151.
- BLEČIĆ V. 1958: „Šumska vegetacija i vegetacija stena i točila doline reke Pive“. *Glasn. Prir. Muz. B(11)*. Beograd.
- CAMAJ, M. 1987: „O slovenskim toponimima u titogradskoj Malesiji“. Zbor. Šeste Jugosl. Onom. Konf. SANU – Nauč. Skup, Knj. XXXVII, Odelj. Jez. Knjiž. 7. Beograd.
- CAMAJ, M. 1995: *Onomastika Malesije*. Univerzitet u Beogradu – Filološki fakultet (doktorska disertacija – rukopis). Beograd.
- CICMIL-REMETIĆ, R. 2000: „Fitonimi i zoonimi u toponimiji durmitorskog sela Crne Gore“. *Jugoslovenski filolog*, Beograd (Srpska akademija nauka i umetnosti i Institut za srpski jezik SANU), knj. LVI/3–4:1371–1380.
- CICMIL-REMETIĆ, R. 2003: „Toponimija durmitorskog sela Crne Gore“. *Onomatološki prilozi*, Beograd (Srpska akademija nauka i umetnosti), knj. XVI: 323–375.
- CICMIL-REMETIĆ, R. 2006: „Toponimi zoonimskog porekla na Pivskoj planini“. *Godišnjak za srpski jezik i književnost*, (Filozofski fakultet u Nišu), XX(8):487–493. Niš.
- CICMIL-REMETIĆ, R. 2010: *Toponimija Pivske planine*. SANU – Odbor za onomastiku (Biblioteka onomatoloških priloga), 1. Beograd.

- ĆUPIĆ, D. 1976: „Onomastička istraživanja u Crnoj Gori“. Prva Jugosl. Onom. Konf. CANU, 2:169–172. Titograd.
- ĆUPIĆ, D. 1983: „Onomastika Zagarača“. *Onomatološki prilozi*, 4: 345–387. Beograd.
- ĆUPIĆ, D. & ĆUPIĆ Ž. 1997: „Rečnik govora Zagarača“. *Srpski dijalektološki zbornik*, XLIV, str. IX–XX & 1–615. Beograd.
- ĆUPIĆ, Ž. 1990: „Onomastika Lješkopolja“. *Onomatološki prilozi*, 11: 451–474. Beograd.
- DŽOGOVIĆ, A. 2009: „Onomastikon plavsko-gusinjske dijalekatske oblasti“. *Almanah* – posebna izdanja. Podgorica.
- FUKAREK, P. 1941: „O ’trećem’ arealu Pančićeve omorike u Drobnojaci“. *Šum. List*, 65(2):35–45. Zagreb.
- GILIĆ, S. 2004: *Rječnik bilja – Građa za hrvatsku fitonimiju*. Rijeka.
- HURM, A. 1959: *Njemačko-hrvatskosrpski rječnik*. Školska knjiga. Zagreb.
- IPLB (=Institut za proučavanje lekovitog bilja. Beograd) 1966: *Elaborat o proučavanju lekovitog bilja na području Prokletija i Komova*. Beograd.
- KARADŽIĆ STEF., V. 1852: *Srpski rječnik*. Beč. (Reprint: Nolit, 1972, Beograd).
- MALY, K. 1933: „Materialien zu G. v. Beck’s Flora des ehemaligen Bosnien-Hercegovina“. *Glasnik Muz.* 45: 71–141. Sarajevo.
- OSTOJIĆ M., Đ. 2003: *Toponimija Drobnojaka*. Izdavačka kuća Draganić. Beograd.
- PEJOVIĆ, M. 1977/1978: „Mikrotoponimija sela Oraha u Lješanskoj Nahiji (građa)“. *Prilozi proučavanju jezika*, 13/14:179–186. Novi Sad.
- PEJOVIĆ, P. 1989: „Mikrotoponimija Osrinica“. *Onomatološki prilozi*, 10: 559–606. Beograd.
- PEŠIKAN, M. 1985: „Imena iz lovčenskog sela Majstora“. *Onomatološki prilozi*, 6: 1–20. Beograd.
- PETROVIĆ, D. 1966: „Mikrotoponimija Nikšićkog polja“. *Prilozi proučavanju jezika*, 2:123–144. Novi Sad.
- PETROVIĆ, D. 1972: „Mikrotoponimija Gornjih Pješivaca i Broćanca“. *Prilozi proučavanju jezika*, 8:47–70. Novi Sad.
- PETROVIĆ, D. 1988: „Toponimija Kuća“. *Onomatološki prilozi*, 9: 1–163. Beograd.
- PIŽURICA, M. 1980: „Prilog Rovinskog srpskohrvatskoj geografskoj terminologiji“. Vtora Jugosl. Onom. Konf. MANU, s. 245–286. Skopje.

- PULEVIĆ, V. 2003: „Fitonimi *pelin*, *pelim* i *kaloper* u toponimiji Crne Gore“. *DANU – Doclea*, 4:227–145. Podgorica.
- PULEVIĆ, V. 2005: „O fitonimima iz Crne Gore u Karadžićevom Srpskom rječniku“. Naučni skup Vuk Karadžić i Crnogorci. Zbornik radova. Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje. Cetinje, s. 77–122.
- PULEVIĆ, V. 2010: „Prva dopuna fitotoponimiji i zootoponimiji Crne Gore“. *Lingua Montenegrina*, 5: 535–597. Cetinje.
- PULEVIĆ, V. 2010: „Građa za poljoprivrednu fitonimiju Crne Gore“. *Lingua Montenegrina*, 6: 487–578. Cetinje.
- PULEVIĆ, V. 2011: „Homonimi u fitonimiji i fitotoponimiji Crne Gore“. *Lingua Montenegrina*, 7: 303–311. Podgorica.
- PULEVIĆ, V. & SAMARDŽIĆ N. 2003: *Fitonimi i zoonimi u toponimiji Crne Gore*. DANU – Posebna izdanja. Podgorica.
- ROHLENA, J. 1942: *Conspectus florum montenegrinae*. Preslia, 20/21. Praha.
- SIMONOVIĆ, D. 1959: *Botanički rečnik imena biljaka*. SANU – Posebna izdanja, Knj. CCCXVIII, Institut za srpskohrvatski jezik, Knj. 3. Beograd.
- STAMATOVIĆ, R. 1994: *Onomastika Zete – Sistem imena u Zeti*. „Filip Višnjić“(Beograd) & „Sabor Zete“(Golubovci).
- STANIĆ, C. 1978: „Toponimi Škaljara i Mula“. *God. Pomor. Muz.*, 26: 131–143. Kotor.
- STANIĆ, C. 1979/1980: „Toponimi Prčanja“. *God. Pomor. Muz.*, 27/28: 157–169. Kotor.
- STANIĆ, C. 1987: „Toponimi Bogdašića, Mrčeva i Kavča“. *Boka*, 19: 247–260. Herceg Novi.
- STANIĆ, M. 1969: „Uskočka toponomastika“. *Onomastica Jugoslavica*, 1: 66–77. Ljubljana.
- STANIĆ, M. 1988: „Uskočka toponimija“. *Onomatološki prilozi*, 9: 179–252. Beograd.
- SUBOTIĆ, J. 1971: „Mikrotoponimija Donjih i Gornjih Ledenica – Boka Kotorska“. *Prilozi proučavanju jezika*, 7: 193–108. Novi Sad.
- SUBOTIĆ, J. 1972: „Prilog proučavanju mikrotoponimije Risna“. *Prilozi proučavanju jezika*, 8: 87–93. Novi Sad.
- SUBOTIĆ, J. 1973: „Mikrotoponimija Donjih i Gornjih Krivošija (Boka Kotorska)“. *Prilozi proučavanju jezika*, 9: 155–168. Novi Sad.
- ŠEKULARAC, B. 2008: *Onomastikon Gornjih Sela*. Crnogorski P.E.N. centar. Cetinje.

- ŠILJAK, M. & DINIĆ, A. 1993/94: „*Botanički rečnik* Dragutina Simonovića – potreba revizije i dopune“. *Glasnik Prirodnjačkog muzeja*, 48(B): 199–202. Beograd.
- ŠULEK, B. 1879: *Jugoslavenski imenik bilja*. Zagreb.
- VAJS, N. 2003: *Hrvatska povijesna fitonimija*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- VUKOVIĆ, L. J. 1940: „Govor Pive i Drobnjaka“. *Južnoslovenski filolog*, XVII: 1–113. Beograd.

Vukić PULEVIĆ

**PHYTOTOPONYMS AND ZOOTOPONYMS IN
TOPONOMASTIC WORKS OF
RADOJKA CICMIL-REMETIĆ**

The paper presents a review of the monograph *Toponymy of Piva Mountain* by Radojka Cicmil-Remetić, published in Belgrade in 2010. Among some 5000 toponyms represented in the area, there are around 1000 with the status of phytotoponyms and zootoponyms. The author also points to some errors in taxonomical nomenclature/identification (Latin names), in line with which the phytonyms were named.

Key words: *phytotoponymy, phytonomy, zootoponymy, Montenegrin language*